

ROMAAN

**Nº 5
MÄRTS**

FILMITÄHT CLAUDETTE COLBERT

30

HIND

SENTI

Üle öö lumivalgeks

Imelik, et kuni tänapäevani püüavad arstid kinnitada, et järsku valgeks muutuvad juuksed olla muinasjutt. Olla võimata, arvavad nad, et juukses peituv värviaine võib ühe ööpäevaga kaduda. Kuid nüüd on selgunud, et värviaine üldse ei kao, vaid et teda katab uus valge kord.

Tõsiasjaks jääb, et üle öö muudab hirm, närvidevapustus, ehmatuse või sügav hingeline valu blondi, musta või pruuni pea lumivalgeks.

Sõjas oli sageli juhuseid, et noored inimesed avaldasid vananemise tunnuseid. Pärast sõja lõppu võis sageli näha noori inimesi, kellel oli mõni salk juukseid valge. Vahest kadus see „vanaduse tunnus“, noorus löi jälle õitsele. Valge moonendus jälle endiseks värviks, kuid vahest jäi ka püsima.

Näited ajaloost veenavad uskumataid, et kuulsad inimesed on sellise järsku juustevärvi muutuse läbi teinud.

Thomas Morus, Inglise kuninga Heinrich VIII kantsler, kes keeldus kuningale truudust vandumast, heideti sõnakuulmatuse pärast vanglasse ja mõisteti surma. Päev enne kohtuotsuse täideviimist nägi timukas, et kantsler oli üle öö lumivalgeks muutunud.

Julm kuningas tähendas sellele: „Seda suursugusemana ilmub ta Jumala trooni ette.“

Aastal 1806 olid kaksteistkümmend

sakslast prantslaste poolt surma mõistetud salakuulamise pärast. Kohtuotsus teostati lagedal platsil. Seotud silmadega noormehed toodi üksteise järele ette.

Juba pidi seitsmes mees maha lastama, seal tuli keisri käskjalg pitsieritud armuandmise teatriga. Seitsmendal mehel võeti esimesena side silmilt ja — ta oli hallide juustega, see oli mõne minuti jooksul sündinud.

Ka Marie Antoinette olla vanglas üle öö halliks läinud.

Möödunud sajandi neljakümnendatel aastatel olla keegi pööranguseadja tunnelit läbistades saanud valge pea. Mees oli kella koju jätnud ja uskus, et järgmine rong tuleb hiljem. Järsku kuulis ta veduri müra. Kit-sas tunnelis polnud kõrvaleastumise võimalust. Surmahirmus heitis mees roobaste vahele selili. Hirmsad minutid! Meeletu hirm ja ahastus. Rong sõitis üle inimkeha — ja mees pääsis vigastamata, kuid ta juuksed olid üleni valged.

VIIMASED TANTSUKARUD

Inimkonna vanemaid lõbustusi

Karutants on üks inimkonna vanemaid lõbustusi. Ka üks neist, mida valjult on arvustatud. Rooma satüürikud Martial ja Juvenal, kes räägivad karutantsust, kahjatsivad väkseid loomi. Karu dresseeriti sellepärast, et ta, noorelt kinnipüütuna, end lasi välja õpetada. — On olnud ka aegasid, kus karutants oli keelatud. 17. sajandil keelasid karutantsu inglise puritaanlased. Kuid, nagu märgib Macaulay, sündis keeld „mitte sellepärast, et karutants karule valu oleks tekitanud, vaid sellepärast, et ta inimestele löbu pakkus.“

Pürenees mäestiku Ustoni ja Esterri orust tuleb teateid, et tantsukaru on peaaegu väljasuremisel. Seal, prantsuse piiril, hispaania piiri ja väikese mägi-vabariigi Andorra lähedal, on aastasadajad õpetatud noori karusid tantsima. Karusid saadi õige noorelt karuemade pesadest; kuna emakaru kallaletungi puhul sageli ainult suuremaid poegi vapralt käitseb, päris väikesed aga alatult maha jätab, võis saada õige noori loomi ja neid varakult lasta kohaneda ning harjuda inimeste seltskonnaga. Kuid nüüd on loobutud sellisest tantsukarude kasvatamisest, nimelt kolmel põhjusel. Metsloomad üldiselt, eriti aga karud taganevad tsivilisatsiooni pealetungi eest ikka enam ja enam metsikuisse ja ligipääsmatuise piirkonnisse, ja kuna niisugused piirkonnad ühtelugu muutuvad vähesemaks ja kitsamaks, siis on metsloomad hakanud välja surema. Teiseks, inimesed on aastatuhandeid vana, dresseeritud karude tantsu asemele soetanud hulga teisi lõbustusi. Kolmandaks, nende orgude elanikud, milles perekonnad vanasti pärandasid karude dresseerimise kunsti isalt pojale, on leidnud teised, tasuvamad tööalad. Nad rändavad hulgaliselt Põhja- ja Lõuna-

Ameerikasse. Nii siis on vähe tantsukarusid mitte ükski sellepärast, et karud üldse on väheseks jäänud, vaid ka sellepärast, et karutantsitamine praegusel ajal ei ole enam tasuv.

Veel 25 aastat tagasi varustasid mainitud mägiorgude elanikud Euroopat tantsukarudega. Kuid need olid vaid osalt noored pürenees karud, keda nad dresseerisid; nad ostisid sageli ka vene karupoegi Mar-seille' sadamas, kus võib osta kõike eksootilist. Nad taltsutasid need, ja siis enamasti perekonna kõige noorem poeg pani endale sibulapärjad ümber keha ja rändas karuga läbi Euroopa. Ta müüs enda sibulaid, kogus veidi raha ja oli kevadise künni ajaks jälle tagasi. Tihti aga müüdi taltsutatud karusid mustlastele, kes aasta läbi nendega ümber rändasid. Mustlasele kui karutantsitajale on mälestussamba püstitanud Jean Richepin oma raamatuga „Miarka, karu tütar,“ milles ta jutustab ilusast, metsikust mustlannast, keda väikesena vana emakaru imetas ja kes hiljem kuuekümneme karuga mööda maailma ringi rändas.

Kunagi tuleb aeg, kus karu võib veel elada vaid muuseumis, pildidel, raamatuis ja keeles. Vististi veel kaua nimetatakse kohmakat armastajat karuks ja võib olla veel kauem borsimeest, kes, nagu sissepiiratud karu, tormama hakkab, nii siis pimesi spekulereib. Ameerikas on karu peaaegu juba välja surnud, ja ka Kesk-Euroopa asumisaladel, Siebenbürgeni mägedel, näivad karu päevad loetud olevat. Kuid karunahk, varem mägielanikkude poolt küll hinnatud, kuid karusnaha-turul vähe-maksetav, tõuseb vastava karusnaha moe levimisega ühtelugu hinnas. Raadio, kino ja karusnaha-mood koos teevad tantsukarule lõpu.

Ajaleht kõigile

on „Uudisleht“

„Uudislehes“ leiate alati kõige täielikumad kirjeldused tähtsamate sündmuste kohta.

„Uudisleht“ ilmub 5 korda nädalas ja maksab tellides 105 senti kuus, 3 kuu peale 3 krooni.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Tallus: Tallinnas, Rataskaevu 9

Põnevaid jutte ja romaane, vesteid ja mõistatusi toob „Jutuleht“

„Jutuleht“ ilmub kord nädalas ja maksab tellides 45 senti kuus. „Maalehe“ tellijaile 25 snt. kuus.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Tallus: Tallinnas, Rataskaevu 9.

ILMUB KAKS KORDA KUUS

ROMAAN

Nr. 5 (287)

MÄRTS 1934

13. aastakäik

Juhan Jaik

MEES PASTALDES

Tuli küla poolt väikelinna poole mees, vana kaabu peas ja püksteotsad seotud pastlapaeltega kõvasti sukasaärtesse. Seljas oli tal väike kott toidumoonaga, sest milleks hakata ostma linnast sööki, kui seda on küllalt kodust kaasa võtta.

Tuli linna äärde, peatus veidi, silmitses ümbrust. Sammus siis linna sisse päris julgelt, leides isegi võimalust heita pilku vürtsipoodnikkude akendele laotud paberrossikarpidele.

Esimese risttäna juures ta siiski peatus jälle ja õige nõutult. Nägi politseinikku, astus juure ja küsis, õieti käskis:

„Ütle mulle, kus siin elab Villem Länik? Tead teda muidugi küll, ta rääkis mulle, et igapäev käib paar tundi niisama mööda tänavaid. Siis peaks sina olema teda juhtunud nägema. Niisugune kõhetu mees...“

„Villem Länik? Ma tunnen teda küll, aga oota, kus kohal ta elab? See on seal turu pool, kas mitte... õige jah, just seal jah, lihunik Linde majas. Siit otse edasi kuni turuni, seal küsige, kus on Linde maja, igaüks ütleb.“

Nii seletas politseinik, kellele polnud vajagi kirjeldada Läniku välimust. Tema juba tunneb oma linna rahvast kõiki.

„Ära sa teadsid,“ lausus mees politseiniku kiituseks ja läks näidatud suunas.

Turu ääres lihunik Linde maja leidmine läks üsna libedasti. Varsti mees juba koputas

ukse taga, millele oli kinnitatud vaskplaat nimega: Villem Länik, turukubjas.

Mees näis ukse taga natuke mõtlevat. Tegi siis käega sellise zhesti, millega nagu tahtis ütelda, et saagu mis saab, tormame sisse. Kuna uks käepideme surumisest ei avanenud, ta koputas.

Proua Länik avas ukse kohe. Ja tundis tulleja ära ka kohe.

„Oo, see oled ju sina, Juulus. Oled ükskord ikka tulnud linna. Ei tea, kas sisse ka astud või?“

„Ei tea, kui juba ukse taha tulnud, mispärast ei peaks astuma ka sisse.“

„No eks astu siis tuppa jah,“ ütles emand Länik. Ta küll näis nagu lootvat, et külaline maalt annab ära oma kotikese seljast maa kostiks ja vabandades aja puudusega läheb kohe linna õiendama asju. On ju nähtud mitu korda seesuguseid juhtumeid.

Kui Juulus, kuigi oli toas, siiski ei teinud väljagi kostikotikese üleandmisest, siis emand Läniku süda hakkas aimama paha. Juulus oli nimelt tema tädipoeg ning paari aasta eest Länikute perekond oli tema juures suvitamas sugulaste poolest. Siis, enne linna tagasitulekut Länikud laenasid Juuluselt 50 krooni mitmesugusteks ülesostmisteks maalt, lubades selle summa saata linnast kohe ära. Kuid oli ikka saatmata, kuigi Juulus on kirjadega nõudnud. Näüd vist tuldi järele.

Veel teinegi põhjus oli emand Länikul mitte rõõmustuda külalisest. Kui see nüüd arvab omal ka õiguse olla nende juures niikaua kui tahab, siis on lugu täbar. Sest just õhtupoolikuks proua oli kutsunud omale külla mõned teised väikelinna prouad, oli lubanud tulla isegi väikelinna peenemast seltskonnast advokaat Krassi proua. Kui see pastaldega mees jääb ka seks ajaks siia, siis advokaadiprouale jääb tunne, nagu oleks ta austanud oma külaskäiguga maja, kuhu õige koduselt käivad ka pastlamehed maalt. Ikka peab alati juhtuma midagi niisugust.

S I S U S :

Saatuslik sõit;
Temakese äriline edu;
Vari minevikust;
Liisk on langenud;
Ooteruum;
Mida lugesid suured mehed;
Üle öö lumivalgeks;
Kus on preilli Helene?

Mees pastaldes;
Õhtukell;
Kodukülas;
Austraalia omapära;
Põhjamaa õis;
Kolimine;
Inimsoo vanemaid löbustusi;
Milliseid ehteid kannab moodne naine?
Auhinnalisi mõistatusi.

Aga ega või lasta paista välja seda. Emand Länik oli ikka viisakas ning kui ta küsis, kauaks Juulus jääb linna, siis sellest küsimusest ei võinud sugugi lugeda välja ei salakartust ega soovi külalisest kiireks lahtisaamiseks.

„Ei tea,“ vastas Juulus. „Paar asja on siin ajada. Tuleb vast sõita Tallinnassegi.“

„Ohoh, või Tallinnassegi? Mis asi siis sinna minekuks peaks olema?“

Emand Länikule see jutt Tallinna sõidust oli üllatuseks. Tallinna sõitmine on olnud temale kauaaegseks unistuseks, kuid jäänud senini teostamatuks. Nüüd aga istub siin pastaldega mees ja ütleb suure rahuga, et tema sõidab Tallinna.

„Tuleb vist sõita jah, on üks räbal asi. Ega vist teisiti kuidagi ei saa.“

„Ega mõni kohtu asi ei ole?“

„Mis meil maal kohtuga tegemist. Varastamist pole õppinud, muud kurja pole aega teha, vahel kakleme ja söimame teineteist, aga ega keegi pole nii narr, et seepärast läheks kohusse. Omad penid purevad, lepivad ära jälle.“

„Aga mis asi see siis kutsub sinna.“

„Asi on kõige narrim. Ma võitsin loteriiga miljoni.“

„Miljoni? Sina võitsid? Kas tõesti? Issand jumal tule appi, no küll sul siis veab. Ja ise veel oled mures, et räbal asi?“

„Ega see raha pole räbal, aga see äratoomine.“

„Ah seda sa kardad? See on mure küll. Ja veel võõras linnas. Võib olla lüüakse maha, ei saa isegi enam tagasi.“

„Võib juhtuda jah. Olen kuulnud, et niisuguses suures linnas üks suli istub teise otsas ja ära anna issand õigel inimesel sattuda niisugustega rind rinna vastu kokku.“

„Või siis ikka nii on need asjad,“ ütles proua Länik juba üsna lahkelt, sest esiteks, kui Juulus on võitnud miljoni, siis ei maksa karta seda, et ta tuli nõudma seda 50 krooni, ja teiseks, kui ta jääbki siia õhtuks, siis on see ikkagi huvitav kõigile kohvikülastajatele, kui majas on värske miljonivõitja.

„Aga sa võiksid küll sugulase poolest võtta Tallinnasse kaasa ka mind, mis see miljonäri loeks,“ meelitas proua Länik.

„Kui ma üksi ei saaks toime, ega sinust poleks ka abi, kuigi oled sugulane,“ vastas Juulus maameheliku lihtsusega. „Ega ma ei tea veel kindlasti, kas ma sõidangi, aega on mul ju vähe. Üks andis nõu, et anda asi linnas mõne ahukaadi kätte, see nõub raha Tallinnast välja.“

Emand Länikule kerkisid teised väljavaated.

„See nõu on kõige targem. Ma tean ühte head advokaati, see on advokaat Krass. Ta võtab selle operatsiooni pealt 10%, rohkem midagi.“

„Ah kümme protsenti. Oota, palju see on? Ma maksin ühe võla pealt ka kümme protsenti, see oli 4 krooni 25 senti. No egas seda palju pole, võiksin anda küll siis asja sellele Krassile.“

Emand Läniku nägu lõi hülgama. Ta oli ühe oma sugulase ühes nõudeasjas juhatanud advokaat Krassi juure ning viimane oli annud talle künde toomise eest oma tasu. Emand Länik juba rehkendas, et kui Juulus lubab oma naiivsuses advokaadile kümme protsenti, siis advokaat saab 100.000 senti. No niisugusest teenistusest ta peaks andma proua Länikule vähemalt 25.000 senti. Siis saab küll käia Tallinnas, siis pole enam takistust.

Juulus oli mõtelnud ka asja natuke järele ja ütles:

„Annaks selle asja advokaadi ajada jah, aga ei saa ikka.“

„Aga mispärast siis?“

„Ega mina ei tea, kui kaua advokaat seda asja ajab, võib olla kirjad käivad kaua aega. Mul on aga raha ruttu vaja. Kõige hiljem ülehommepan maksma ühe võla siin linnas. Selleks ajaks peaksin olema juba siin tagasi.“

„Noh, kas seda siis ei saa korraldada? Suur see võlg siis on?“

„Oma kaheksakümmend krooni, kolmkümmend sain suure vaevaga oma hinge tagant kokku, ülejäänud osa puudub.“

„Ooh, see on miljonäri kohta väike raha, seda advokaat Krass laenab teile kohe.“

„Ei mina usu, et ta laenab võõrale, parem siis sõidan ise rahale järele ja asi sellega.“

„Ei, aga mispärast sul siis siin sugulased on, kui need ei aita. Mina olen Krassidega heal jalal, minu kaudu saad küll.“

Proua Länik juba seadis end minema Krasside juure, sest enne vaja advokaadi juures kaubelda oma osa asjus, ega Krass, kui Juulus läheb sisse niisama juhatamise peale, ei tunista viimaks proua Läniku osa selles asjas.

„Kui ajate selle asja joonde, siis on hea küll,“ ütles Juulus. „Eks me siis pärast õien-dame.“

Poole tunni pärast proua Länik jõudis tagasi. Ta nägu oli rõõmus, surus Juulusele 50 krooni pihku ja käskis kohe minna advokaadi juure. Seletas nii täpselt ära, et ei olnud mõeldav eksimine.

Paari tunni pärast Juulus koputas uuesti Läniku ukse taga. Sisse pääsedes ta võttis nurgast toolilt oma leivakoti ja asutas minekut.

„Kas enam aega polegi, jääge veel meile,“ keelas proua Länik.

„Ah, aega läheb minnes kah, asjad juba joo-nes kõik ja mis siis siin enam veel.“

„Kas Krass ütles, kunas saab raha kätte?“

„Ah raha,“ naeratas Juulus. „Kas siis on keegi seda näinud, et loterii pealt võidetakse raha.“

Fuha pettus. Mul üks pilet oli, lehes seisis, et on kindel võitmine. Tulin siis naljapärest vaatama, et kui kindel see on, aga pole seal kindlat määrastki. Kõik tühi rahva petmine.“

„Aga enne te rääkisite, et olete kindlasti võitnud.“

„Ega see mina ei rääkinud, see ajalehes seisis, et on kindel võitmine.“

„Aga anna siis see raha siia, ma viin advokaat Krassile tagasi.“

„Oh, makske ise talle tagasi, jätke mulle ka korra just niipalju võlgu. Ükskõik teil, kel-le olete võlgu. Linnas siin kohe võlg lähem tasuda.“

„Rumal inimene, see oli siis pettus.“

„Rumal küll, aga oma võla näe sain ikkagi kätte. Ja kui tarkust on niipalju, et saad oma asjad ilusti ära ajada, ega rohkem pole vajagi.“

Üleliigne tarkus tegevat pea enneaegu halliks, hoidku selle eest.“

„Ah nii kavalusega tegid seda...“

„Ega ma seda halva pärast ei teinud... Head päeva. Mehele ka, kui tuleb koju, palju tervisi.“

Proua Länik oli väga vihane. Nüüd peab selle raha maksma ruttu Krassile tagasi. Häbi oleks jääda nii suurele tuttavale võlgu.

Aga Juulus läks. Polnud tal mingit võlga, ega maksmist. Viiskümmend krooni aga oli käes ja jääbki kätte. Pole ka karta, et keegi lööks ta maha suure summa raha pärast, sest esiteks maal ei istu suur suli teise suli otsas nagu linnades ja teiseks, Juulus peitis linna lähedale metsa äärde suure malaka, mille ta tagasiminekul otsib pöösa alt jälle pihku.

Pole häda midagi, asjad korras ja meel rõõmus.

KUS ON PREILI HELENE?

Ferdinand Kõgi

„Kas härra insener Selman aparaadi juures?“

„Just nii!“

„Siin räägib August Maier. Paluksin teilt tungivalt lähemaid teateid.“

„Milliseid teateid?“

„Preili Helene Munk on juba kolmandat päeva kadunud. Tema vanemad, väga lugupeetud kodanikud, on meelt heitmas.“

„Ja siis?“

„Vanematele teatati, et prl. Helenet möödunud nädalal nähtud teie seltsis jalutamas. Haruldaselt ilus neiu, elegantne, haritud!“

„Minuga nähtud? Võimata. Ei tunne sellenimelist daami. Pealegi möödunud nädalal ma ei viibinud siin.“

„Väga imelik. Nähtavasti on tegemist eksitusega. Palun tuhat korda vabandust!“

Insener Selman oli poissmees, kes naistest seni vähe hoolinud. Seda imelikum oli asjaolu, et mõne päeva pärast talle helistati uuesti. Seekord polnud küsija August Maier, vaid iluduse isa härra Munk isiklikult.

„Härra insener. Oleme meeletel. Minu ainus laps! Kas teie tõesti ei või meile teatada, kus asub Helene praegu?“

„Vabandage, ma pole kunagi tundnud sellenimelist daami.“

„Siiski, siiski! Meile teatati, et tutvusite Helenega mõne nädala eest.“

„See pole tõsi! Kes seda rääkis?“

„Keegi dr. Diddelman.“

„Diddelman? Pole kuulnud sellist nime! On tal telefon?“

„Vististi.“

„Selle mehega ma räägin veel! Aga nüüd palun jätke mind rahule tolle preili... kuis oligi daami nimi?“

„Helene Munk!“

Lõuna paiku insener Selman helistas salapärasele Diddelmanile.

„Kuis võite rääkida, et olete näinud mind möödunud nädalal koos preili Helene Munk'iga?“

„Vabandage!“ vastas peenike hääl. „See on eksitus. Nähtavasti teil on teisik. On juba selgunud, et Helene — muide, veetlev sale daam — teie teisi-ku eest põgenenud, kes teda oma abiellumissetpanekutega tüüdanud. Daam viibib praegu Semmeringis.“

„Taevale tänu!“

Millegipärast insener Selman ei suutnud unustada Helene Munk'i nime. Selman oli rikas ja iseseisev. Miks ta ei võinud korraks vaadata mainitud daami?

See mõte ei annud vanapoi- sile rahu. Ta sõitis Semmerin-

gi, asus elama samasse hotelli, kus elas prl. Helene. Tutvudes neiuiga ta armus, ning mõni nädal hiljem põline vanapoiss oli ilusa Helene õnnelik abikaasa.

Ühel päeval insener Selman leidis oma naise buduaarist kummalise arve: Rahvusvaheline psühholoogiline kosjakontor Anselm Merr & Co.

Pr. Helene Selman'ile.

1. Suhete loomine härra ins. Selmaniga	Kr. 50
2. Psühholoogiline kosjasobitusidee	„ 100
3. Suvituskulud Semmeringis	„ 350
4. 1% hr. Selmani varandusest	„ 1500
Summa	Kr. 2000

Tellige endale

ajakiri „ROMAAN“

lähemast postiasutusest või „ROMAAN'i“ talitusest.

Tellides maksab „ROMAAN“ 50 senti kuus ja saadetakse siis 2 korda kuus postiga koju.

Kõik käesoleval aastal ilmunud „ROMAAN'i“ numbrid on veel saadaval „ROMAAN'i“ talituses.

Tallinnas, Rataskaevu 9.

Liisk on langenud!

5.

Arno Alexander'i romaan

Senine sisu:

Kaks sõpra Taavet Rebane ja Jaan Palu — luureameti agendid — eksivad oma autoga Peipsi lähedal lumetormi. Nad tahtsid minna V... asundusse, kus pidid tabama ühe salakuulajanna. Viimaks leiavad nad ühe suure elamu, kust paluvad varju kurja ilma eest.

See on õudne maja, kus elavad ja tegelevad kummalised inimesed. Varsti ilmub sinna majja ka üks noor neiu — Leena Kangru, naisajakirjanik Tallinnast. Siis leiab Palu suure elamu ühest toast läbilõigatud kõriga laiba, mis hiljem salapärasel kombel jälle ära kaob ja koolajana majas ringi kolab.

Maja peremeheks on keegi parun Stackberg, kes oma külalistega mängib suurte summade peale kaarte. Rebane arvab märkavat, et mängijate hulgas on ka salaluure kõrgem ametnik Meissner, kes mängib — valemängu.

Taavet Rebane läheb omal käel uurima kummalise ja õudse elamu ruume ning otsima kummitust. Ta satub pimedas kokku naisajakirjaniku Leena Kangruga ja ehmatab selle poolsurnuks. Siis jätkavad nad üheskoos ruumide läbiotsimist ja leiavad vähe aja pärast ühest toast lahtimurtud rahakapi...

Rebane leiab kusagilt telefoniaparaadi ja saab ühenduse oma ülemuse dr. Elbingiga, kes annab talle juhtnõore salakuulajanna tabamiseks. Kuid siis... katkeb kõne. Kellegi poolt lõigatakse juhtmed läbi. Rebane kahtlustab Leena Kangrut, et see ongi salakuulajanna ja et neiu lõikaski telefonitraadid läbi.

Kriminaalkomissar Raudsepp, keda Leena Kangru pilkavad märkused vihastavad, tahab neiu lüüa, kuid siis astub Palu vahele ja virutab komissari nurka pikali.

Ta juuksed olid sasis ja langesid veidrale vanamehele silmle, kuid veidram ja kummalisem kõigest muust oli vanamehe nägu, mille mängles kelmi koolipoisi võidurõõm, kes saanud hakkama toreda kelmusega. Meissneri kollased rusikasse tõmbunud käed aga peksid vahetpidamatult vastu lauda, nii et klaasid ja tassid aina klirisesid.

„Seaduse nimel,“ karjus komissar, kes viimaks ometi oli suutnud jalgele tõusta, „vanguistan teid, härra... härra Palu!“

See mõjus naerjate lõbusa tuju peale mäsandavalt. Kõik jäid silmapilkselt vait, nagu oleks nende naer äkki kellegi poolt noaga katki lõigatud. Lõbus meeoleolu oli haihtunud sama ootamatult nagu ta oli tulnudki.

Kõik ootasid nüüd uudishimulikult, mis komissar nüüd edasi teeb.

Meissner oli jäänud seisma samasse poosi, milles viivu eest oli olnud lapselikult rõõmus. Ta oli isegi oma mõlemad käed ootusrikkalt tõstnud üles, nagu peaks iga silmapilk juhtuma midagi, mis põhjustaks neid jälle vastu lauda peksma.

Palu ei lasknud oma vastust kaua oodata.

„Vilistan teie seadusele,“ ütles ta rahulikult.

Raudsepp tõmbas taskust oma märkmiku ja kirjutas sellesse midagi.

„Nii“, sõnas ta siis ikka veel hingeldades ja pistis märkmiku jälle tasku tagasi. „Märkisin teie teotava väljenduse üles, see läheb protokollile. Teie kahetsete seda veel.“

Leena Kangru astus samma Palu poole.

„Täna teid, mr. Palu!“ hüüdis ta ja surus tugevasti Palu kätt. Palu pöördus uuesti komissari poole.

„Kuidas lood on?“ küsis ta viisakalt, „kas mind seotakse nüüd kinni ja viiakse ära? Kuna teil puudub politseiline abi, peate selle töö vist küll üksi läbi viima.“

„Kahjuks pole mul praegu tõesti politseilist abi,“ vastas Raudsepp juba palju tagasihoidlikumalt. „Siiski pean teid arreteerituks. Teie ei tohi minu loata sellest toast lahkuda.“

Palu tahtis vastata teravalt ja väljakutsuvalt, kuid Rebane takistas teda seda tege- mast. Ta oli astunud Palu juurde ja selgitas sellele, millised halvad tagajärjed vastuhakkamisel nende suhtes võiksid olla. Ja, nagu alati, nii kuulis Palu ka nüüd oma sõbra nõu.

„Noh olgu,“ ütles ta heasüdamlikult, „sel juhtumil olen ma arreteeritu.“ Nende sõnodega istus ta ühte pimedamasse nurka ja vaatas kurva pilguga põrandal siin-seal laiali pillutud võileibu.

„Ma arvan — meie võime nüüd edasi mängida,“ arvas parun, ja kohe asusid kõik kaardimängijad uuesti kaartide kallale. Mõne minuti pärast olid nad jälle niivõrd mängusse süvenenud, et näis, nagu poleks midagi juhtunud.

Rebane istus Palu kõrvale ja vaatas talle tähendusrikkalt otsa. Palu vastas temale samasuguse pilguga.

„Mis sa kõige selle kohta arvad?“ küsis Rebane viimaks.

„Ei midagi,“ vastas Palu. „Kõige õigem oleks nüüd õhtust süüa ja siis magama minna. Kuid siin ei mõtlegi keegi nähtavasti õhtusöögist ega ka magamisest.“

„Kas sa tead, kes lõikas telefoni juhtmed katki?“

Palu raputas eitavalt pead.

„See oli Leena Kangru,“ ütles Rebane tume- dalt.

„Ah ei!“ hüüdis Palu imestunult. „Kuidas tuled selle peale?“

Rebane seletas nüüd sõbrale mõne sõnaga, mis oli juhtunud pärast telefonikõne katkestamist ja kuidas ta neiuale järele jooksis. Noormees avaldas ka selle, mis tal neiuga oli juhtu-

nud pimedas toas, kuid jättis enda teada kõige kummalisema — nimelt suudluse.

„See kõik on ju väga kena,“ tähendas Palu pärast mõneminutilist vaikimist. „Kuid Leena Kangru ei lõiganud mitte traati läbi.“

„Millega sa seda tõestad?“ küsis Rebane ruttu.

„Traat oli algul ainult ühest kohast katki. Leidsin selle koha kergesti kätte ja jätkasin otsad jälle kokku. Kuid nüüd on traat viiest — kuuest kohast katki lõigatud. Selleks vajas lõikaja rohkem aega kui seda oli Leena Kangrul! Nüüd taipad isegi, et Leena Kangru ei olnud see, kes traadi katki lõikas.“

„Asi muutub üha segasemaks,“ pomises Rebane. Ta tundis, et Palu sõnad olid tema südamele veeretanud raske kivi. „Sel juhtumil ehk ei olegi ta tagaotsitav salakuulajanna?“ arvas Rebane vaikselt.

„Härra Rebane,“ ütles Palu pühalikult, „kui armutakse nooresse naisesse, siis pole see enam salakuulajanna.“

„Sa arvad siis, et tema...“ Rebane ei kõnelenud lõpuni. Seda polnudki vaja.

„Otsustades selle järele, mis sa mulle jutustasid — jah.“ Palu vaatas oma sõbrale veidi nagu kaastundlikult näkku. „Millest kõneles dr. Elbing, kui ühendus katkestati: Mõtles veidi järele! Ma arvan, et keegi kuulas sinu juttu kõrvaltoast pealt ja katkestas ühenduse algul sealt. Alles siis läks ja lõikas ta traadi mitmest kohast läbi. Sellepärast annangi dr. Elbingi viimastele sõnadele suure tähtsuse.“

Rebane mõtles veel kord kõik juhtunu hooliga läbi. Dr. Elbingi viimased sõnad oli ta peaaegu unustanud. Kuid nüüd meelestusid need talle uuesti.

„Kuidas võisin ma ometi need unustada!“ hüüdis ta ja lõi endale rusikaga vastu otsmikku. „Dr. Elbing kõneles Rauensteini lossist, mis siit vaid mõne kilomeetri kaugusel pidavat olema. Ta imestas, et mina sellest lossist midagi polnud kuulnud, ja siis... siis ütles ta, aha — nüüd mäletan ma! Ta ütles: Kuid seal on ju... — ja siin katkeski ühendus.“

Palu vaatas sügavas mõttes enda ette. Mõne minuti pärast tõstis ta pea üles. „Väljas tuiskab ikka veel, kuid siiski arvan ma, et meie ei täida oma kohust, kui meie kohe ei katsu minna Rauensteini lossi.“

„Täiesti minu arvamine,“ nõustus Rebane. „Kuid sa vist unustad, et oled ju vangistatud.“

„Ah tühja,“ heitis Palu käega. „Ei pea mind siin kinni see komissar, ega ka keegi teine selles nõiutud majas. Meie peame tegutsema! Rauensteini lossis ootab meid kindlasti tükki ilusat tööd.“

„Olen nõus!“ hüüdis Rebane püsti tõustes. „Ma leian kohe tee üles.“ Ta lisas murelikult juure: „Ma arvan, komissar ei tee meile vist väga suuri raskusi?“

Palu heitis jällegi hooletult käega ja mõlemad läksid proua Winfriedi juure, kes parajasti tahtis toast lahkuda.

„Andestage, armuline proua,“ algas Rebane viisakalt. „Kuigi ilm on ikkagi veel väga halb, peame meie süiski edasi minema.“

„See on ju võimata, mu härrad!“ hüüdis proua hirmunult. „Tuisk on viimaste tundide kestel veelgi suurenenud.“

„Meil pole vaja kaugele minna, ainult mõned kilomeetrid. Tahtsin teid paluda nii lahke olla ja meile sinna teed juhatada. Teie ju vist teate, kus asub Rauensteini loss?“

„Rauensteini loss?“ küsis proua üllatunult ja nagu veidi hirmudes. „Teie tahate minna Rauensteini lossi?“

„Jah,“ vastas Rebane üllatudes. „Mispärast imestute selle üle? Kas teate midagi lähemalt selle lossi kohta?“

Proua oli end õige ruttu kogunud.

„Mu härrad,“ ütles ta naeratades, kuid sellesjuures oli ta hää veel väga tõsine. „Teie viibite praegu Rauensteini lossis.“

12.

Rebasele tundus, et see, mis ta nüüd kuulis, polnud talle sugugi uus, vaid et ta seda juba kogu aeg oli tumedalt aimanud. Niisiis polnud nad sugugi läinud V... suunas, vaid olid õigelt teelt eksinud ja pimedusega ja tuisuga võideldes sattunud Rauensteini lossi. Nüüd sai Rebane aru ka sellest, mispärast sellel hoonel oli nii palju käike ja suuri saale. Rebane kirus ennast mõttes, et ta sellest polnud varem aru saanud. Nad ei viibinud ju harilikus elamus, vaid vanaaegses lossis! Selles kummalises lossis oli mõne tunni kestel juhtunud nii palju seletamatut ja võis juhtuda veel nii mõndagi, kui arvestada dr. Elbingi salapärast ja pooleli jäänud lauset.

Palu vilistas tasakesi.

„Seega oleme meie siis nüüd Rauensteini lossis,“ ütles ta nähtava heameelega.

„Nii see on,“ möönis Rebane. „Meil pole nüüd enam tarvis minna tormi ja tuisu kätte.“

„Mida vajate teie Rauensteini lossist?“ küsis proua Winfried. See küsimus viis Rebase veidi segadusse. Mida võis ta nende lossi tuleku põhjuseks öelda? Ta ei teadnud seda ju isegi, mida tahtis nad Rauensteini lossist. Palu aitas ta seekord jällegi pigist välja.

„Meie leht saatis meid sinna, ehk õigem siia, et meie sellest kõigest saadaksime täpse kirjelduse,“ seletas ta julgesti ja oli uhke oma mitte midagi ütlevale vastusele.

Pr. Winfriedi näo üle lendas vari. „Kas teie leht teab siis juba sellest asjast!“ küsis ta aeglaselt ja, nagu näis Rebasele, õige murelikult. „Missugust asja teie mõlete?“ küsis Palu, lootes, et selle küsimusega saab ta ehk teada, mis teda just kõige rohkem huvitas.

„Niisiis — mitte,“ ruttas proua ütlema ja hingas kergendatult.

„Armuline proua,“ segas end nüüd Rebane viisakalt teiste jutu hulka. „Meie oleme teile väga tänulikud, kui teie meile ütleksite, millest praegu kõnelesite. Luban teile kindlasti, et meie ei avalda midagi, mis teile ei peaks meeldima.“

Proua naeris sõbralikult.

„Täna teid teie lahkuse eest,“ vastas ta rahulikult. „Ma mõtlesin salapärase valge mehe lugu. Sedasama, kelle härra Palu leidis surnuna, kuid kes hiljem tungis kallale preili Stackbergile. See valge mees kollitab siin lossis juba ammu ringi.“

Rebane ja Palu taipasid kohe, et proua kõneles ebatõtt. Ta oli algul kindlasti millestki muust kõnelenud. Ja see muu pidi olema palju kummalisem ja hirmsam kui salapärane valge mees.

„Meie peame tõe jälgile saama,“ sosistas Rebane oma sõbrale, kui proua Winfried aeglaselt neist eemaldus, laualt küünla võttis ja siis toast lahkus.

„Mis juhtus õieti selle valgusega?“ küsis Rebane. „Kas korgid põlesid läbi?“

„Ei, juhtmed on mitmest kohast läbilõigatud.“

„Küll on aga lugu!“ pahvatas Rebane. „Telefonikõne katkestatakse, elektrijuhtmed lõigatakse katki! Siin näib olevat kindel käsi tegevuses.“

Üks, mille kaudu proua Winfried oli väljunud, avanen nüüd jälle ja lävele ilmus Marie Stackbergi kuju. Seekord ei karjunud ega nutnud see neiu, kuid tema nägu oli hirmust moondund peaaegu tundmatuks.

Enne veel kui Rebane ja Palu suutsid midagi mõelda, vajus Marie Stackberg kokku.

Paari pika sammuga olid Rebane ja Palu neiu juures.

„Mis teiega juhtus?“ küsis Rebane ja püüdis tüdrukut üles aidata.

Neiu vaatas oma suurte hirmunud silmadega talle vastu ja ei lausunud sõnagi.

Nüüd olid ka kaardimängijad maaslamavat neiu märganud ja mõned neist jooksid ta juure. Ka komissar Raudsepp tuli pikkade sammudega.

„Valge... valge... mees,“ sosistas Marie Stackberg värisedes, ja Rebane märkas, et ta huuled olid sinised.

Ka parun Stackberg ise oli tütre juure tulnud. Ta vaatas seda aga pilguga, milles oli vaid pahameel.

„Jäta juba kord need lollused,“ manitses ta oma viha nähtava pingutusega alla surudes.

„Pole ju mingit valget meest. Sa segad ju meie mängu oma alaliste hädaldamiste ja jutudega.“

Jakob Liiv 75 aast.

28. veebr. pühitses kirjanik Jakob Liiv oma 75. sünnipäeva ning ühtlasi 55 a. kirjandustegevuse juubelit. Jakob Liiv on sündinud 28. veebruaril 1859. aastal Alatskivil. Alghariduse sai Kodavere kihelkonnakoolis, hiljem omandas Hollmani seminaris õpetaja kutse. On töötanud aastaid koolipõllul, siis vallakirjutajana, raamatukaupmehena ja raamatupidajana. 1919. a. valiti Rakvere linnapeaks, mille ametit pidas kaks aastat.

Jakob Liiv on meie produktiivsemaid vanemapõlve kirjanikke. Ta on kirjutanud luuletusi, lugulaule, näidendeid ja jutustusi. Väärtuslikuma osa tema loomingust moodustavad lugulaulud, kusjuures väärivad eriti nimetamist „Kõrbe lõvi“, „Püha kuju“ ja „Vaimude org“. Tema näidendeist on saanud üldtuntuks „Kolmat korda vallavanem“, mida suure eduga on mängitud eriti maalavadel.

Praegu elab kirjanduse veteran Rakveres, kus talle juubelpäeval korraldati kohalike organisatsioonide poolt aktus.

Kõrgest vanadusest hoolimata töötab lugupeetud juubilar intensiivselt kirjanduse alal edasi; mitmed teosed on tal praegu trükivalmis.

„Härra parun, teie tütar on haavatud!“ hüüdis Rebane vihaselt.

Nüüd nägid ka teised, et neiu õlg oli verine ja kleit oli sealt kohast katki lõigatud.

„Tooge sidet!“ hüüdis Rebane. Kohe tungis Leena teisi kõrvale tõugates haavatu juure, nagu oleks Rebase käsk käinud ainult tema kohta.

„Laske mind läbi!“ hüüdis nüüd ka komissar. „Laiali minna! Ma pean ta kohe üle kuulama.“

Kuid keegi ei hoolinud komissarist. Palu aga seisis tahtlikult tal ees ja ei liikunud paigast.

„Minge eest!“ kriiskas komissar. „Teie olete ju vangistatud!“

„Seda ma tean,“ vastas Palu ükskõikselt, kuid ei liikunud paigast.

„Rahu!“ käsutas Rebane. „Haavatut ei tohi häirida!“

„Rumalus!“ pressis parun läbi hammaste. „See kõik on vaid ettekujutus! Valge mees! Naeruväärt!“

„Midagi seal igatahes pidi olema,“ härra parun,“ ütles Rebane nüüd vihaselt ja tõusis püsti, ta teadis Marie Stackbergi nüüd olevat heades kätes, sest Leena Kangru sidus neiu haava. „Või arvate teie, et olematud viirastused löövad ka haavu?“

Parun pomises midagi arusaamatut endale nina alla ja jättis vastuse võlgu.

Marie Stackberg istus nüüd vanamoelises tugitoolis. Leena Kangru oli ta haava kinni sidunud. Neiu nägu oli peaaegu läbipaistvalt valge, kuid ta silmad hõõgusid nagu kaks tulist sütt.

„Algan ülekuulamist!“ käratas komissar ajalikult. Tal oli lõpuks siiski õnnestunud Palust mööda pääseda, ja nüüd ta seisis, pliats ja märkmik käes, haavatu kõrval.

„Keelan selle ülekuulamise!“ hüüdis Rebane otsustavalt.

„Teil pole siin midagi keelda,“ sähvas komissar. „Niisiis algan...“

„Härra parun, teie kui isa ei peaks lubama seda ülekuulamist nüüd. Teil kui maja pere-mehel on ju siin sõnake kaasaraäkida.“

Parun kehtas vastuseks ainult õlgu.

Raudsepp aga viskas Rebasele võidurõõmsa pilgu ning asus ülekuulamisele.

„Nii siis, preili, mis teiega juhtus? Kas oli see sama valge mees, kes teile juba varemalt kallale tungis?“ Neiu noogutas vaikides pead.

„Kas nägite teda selgesti?“

Jälle oli peanoogutus vastuseks.

„Kas ütles ta teile midagi?“

Seekord raputas Marie Stackberg pead.

„Väga tähtis!“ rõõmustas Raudsepp ja kirjutas midagi oma märkmikku. „Ta ei öelnud siis midagi ja tungis teile lihtsalt kallale. Mis sugune relv tal käes oli? Kas nägite seda?“

„Ei,“ sosistas neiu. „Oli pime ja mul polnud tuld.“

„Oli pime?“ hüüdis komissar jahmatanult. See pole ju võimalik! Kui oli pime, kuidas teie siis valget meest üldse nägite?“

„See...“ sosistas neiu. „See... mina... ma ei tea seda.“

Komissar kehtas õlgu. „Siis on see kõik vaid ettekujutus ja ei midagi rohkem. Kõik...!“

Sel hetkel purunes klirisedes üks aknariit ja tuulehiil paiskas lund sisse. Petroleumlamp vilkus paar korda ja kustus siis. Pimedus mattis kõik endasse. Sellele järgnevas vaikuses kuulsid kõik kõrvaltoast koledat karjumist. See näis olevat mehe hääl.

„Appi a... a... ppi!“ karjus see ebainimlik hääl. Siis kuuldus tumedat kukkumist ja rögi-semist.

„Aidake... aidake ometi...“ hüüdis hirmust elajalikuks muutunud hääl, kuid juba palju ta-sem. „Ma ei suuda enam... ma ei... ei või...“

13.

Kõiki oli haaranud suur hirm. Tuul sööstis vilistades katkisest aknaruudust sisse ja viis kaardid lauvalt põrandale. Kusagil kukkus põrandale ka mingi nõu.

„Appi!“ kriiskas keegi. See oli mehe hääl, kuid kostis nii heledalt ja läbitungivalt, nagu oleks kisenanud naine.

See vallandas inimesed hirmutardumusest. Nüüd läks lahti läbiseegi kõnelemine, hüüdmine, käsutamine ja ahastamine. Üldisest kärast kostsid üle vaid mõned üksikud sõnad, mis hüütud eriti kõvasti. Kuuldus ka samme ja vastu ust peksmist. Kuid keegi ei teadnud õieti, mis tehti, kes jooksis ja kes käsutas.

„Kustas! Kustas!“ möirgas parun. Ikka jälle karjus ta „Kustas! Kustas!“

„Sulgege aken!“ hüüdis keegi, kelle häält Rebane veel ei tunnud. „Kõik jäägu paigale!“ kostus komissar Raudsepa käsklus.

Mõned nõudsid sajatades valgust. Tuba oli täitunud jäise külmusega.

Varsti vilkusid siin-seal taskulampide valgusejoad, mõned mehed olid süüdanud tuletikud ja tõstsid need nüüd kõrgele. Selles kummalises valguses nähti Kustase hiiglakuju uksest sisse astuvat. Rahulikult läks ta kõige enne katkise akna juure ja toppis selle milligagi kinni. Siis otsis ta üles kustunud lambi ja mõni sekund hiljem põles see jälle.

Kuigi lambi kustumisest oli möödunud vaevalt kolm minutit, tundus nagu oleks siin toas tund aega märatsenud röövlibande. Toolid ja laud olid ümber tõugatud, põrandal vedelesid mängukaardid, taldrikute ja klaasi tükid ning ka lund, mis nüüd kohe sulama hakkas.

Komissar Raudsepp uuris seda kõike teraval pilgul. Ta otsis kedagi, ja märkas, et ei puudunud mitte ainult see „keegi“, vaid veel mitu teist, tema arvates väga kahtlast inimest. Oli kadunud Palu ja polnud kusagil näha ka Leena Kangrut ning Rebast. Komissar arvas kohe veendunudult, et ta leiab need kõik sealt, kust kuuldusid öudsed appihüüded.

„Palun, laenake mulle oma taskulampi,“ pöördus ta paruni poole. Raudsepa oma lamp oli ikka veel Rebase käes, kuid komissar ise ei teadnud seda. Paruni lambiga ja laskevalmis revolvriga varustatult läks ta nüüd kõrvaltuppa, kus pidi midagi hirmsat juhtunud olema.

Nüüd, mil viimaks ometi jälle valge oli, said ka teised mehed oma julguse tagasi ja järgnesid komissarile, kuigi jäid sellest tükk maad tahapoole.

Teises toas akna juures põlvitas kolm inimest — Leena Kangru, Rebane ja Palu. Neljas inimene lamas nende vahel põrandal. Palu valgustas seda parajasti oma taskulambiga, kuna Leena Kangru ja Rebane midagi ta kalal toimisid.

„Mis siin on juhtunud?“ haukus komissar vihaselt. „Teie — seal! Eemalduge!“

Palu ja Leena ei teinud komissarist üldse välja. Rebane tõusis aga püsti ja pöördus komissari poole. Ühe taskulaternaga valgusejuga langes noormehe näole ja selles kasinas valguses paistis, et Rebase nägu oli väga tõsine.

„Härra komissar, kui teie elavate inimeste vastu ei tunne mingit lugupidamist, siis vähemalt surnu ehk sunnib teid selleks.“

„Surnu!“ hüüdis Raudsepp üllatunult, kuid ikka endiselt ähvardavalt. „Kes on surnud?“

Rebane kehtas õlgu.

„Näen seda meest esmakordselt elus. Kuid keegi meie hulgast tunneb teda kindlasti.“

Seda öeldes astus Rebane kõrvale ja osutas laibale, mille juures Palu ja Leena Kangru ikka veel põlvitasid.

Raudsepp astus ruttu lähemale ja, kui teised tahtsid temale järgneda, ajas ta need karmilt tagasi:

„Politseil on õigus!“ käsutas ta. „Kuulge teie mõlemad — tehke mulle ruumi!“

„Siin ei saa enam aidata,“ ütles Leena tasa Palule, ja mõlemad tõusid püsti ning eemaldusid laiba juurest. Nende asemel põlvitas komissar surnu kõrvale.

„Muidugi, nüüd on kõik jäljed rikutud,“ pomises ta süngelt. „Ei puudu need leheinimesed ka kusagilt ja alati mängivad nad Sherlock Holmes'i. Pagan võtku! Seda nimetan ma juba hästi tehtud tööks! Üks lõök koguni südamesse. Sellest jätkub... hm... näidake mulle valgust. Muidugi... Siin pole enam võimalik aidata... Tja...“

Ta tõusis püsti ja mõõtis teisi kummalise pilguga.

„Palun nüüd kõiki järjekorras lähemale astuda ja surnut vaadata. Võib olla — mõni tunneb teda.“

Rinnale vaheleti pandud kätega seisis ta seal juures ja uuris teravalt inimeste nägusid. Kõik vaatasid tähelepanelikult surnu peenejoonelist nägu. Laiba peas oli küll suur haav,

mis ulatus ka näkku, kuid sellest hoolimata võis kohe esimese pilgu järele öelda, et see, umbes 50-aastane mees, vaimliselt keskpärasest inimesest palju kõrgemal oli seisnud. Laip oli riidetatud kallihinnalisse punase palistusega öökuube, mille alt paistis siidist öösärk.

Mehed astusid üksteise järele surnu juurde ja vaatasid seda tähelepanelikult, kuid keegi ei näinud teda tundvat.

Paruniga kujunes aga lugu teisiti. Vaevalt näinud surnut, hüüdis ta:

„See on ju professor!“

„Pea! Pea!“ raius komissar kohe vahele.

„Missugune professor? Kust teie teda tunnete? Kuidas sattus ta siia? Mispärast on ta öökuues?“

„See kõik on ju nii lihtne,“ vastas parun pahaselt. „Ma kutsusin ta lossi külla, ta oli väsinud ja heitis veidi puhkama. See on professor Lichtenberg, kes tegi suure leiutise.“

Raudsepp trügis lähemale.

„Missuguse leiutise?“

„Ta leiutas oskuse, kuidas ühest teatavast metallist saab raadiumi. Mulle näitas ta kord raadiumi mille oli saanud kunstlikul teel.“

Komissar Raudsepp, kes nähtavasti raadiumist kuigi palju ei teadnud, eelistas sellest mitte enam rohkem juttu teha.

„See kõik on ju nii lihtne,“ seletas komissar. Siin pole valget meest, ega ka midagi muud salapärast. Siin on tegemist lihtsalt väärtusliku leiutise vargusega, kus juures leidur võitluses surma sai. See roim on kahtlemata ühenduses teiste kuritöödega, milliseid mina siin juurdlen. Ja ma tean juba isegi seda — kes on roimar.“

„Kas parunihärral on veel midagi vaja?“ küsis märkamatu lähemale astunud Kustas.

„Ei, sa võid nüüd minna,“ vastas parun hahameelselt.

„Üks silmapilk veel, Kustas!“ hüüdis äkki Leena Kangru elavalt.

Kustas, kes oli juba minemas, pöördus pahaselt tagasi. Pilk, mille ta viskas Leenale, oli kõik muu, kuid mitte sõbralik.

„Kui parun teid hüüdis, siis tulite teie ju õuest?“ küsis Leena edasi.

Kustas noogutas vaid pead ja ei lausunud ainustki sõna.

„Mida tegite teie sellise ilmaga väljas?“

„Käisin tallis hobuseid vaatamas,“ vastas Kustas vastumeelselt.

„Tall on lossi taga, eks ole?“

Kustas noogutas jällegi pead.

„Mida tähendavad need rumalad küsimused?“ karjus Raudsepp äritatult. „Siin on ainult politseil õigus küsida — ja mina olen see.“

Leena ei pööranud komissarile vähematki tähelepanu.

(Järgneb).

OOTE- RUUM

Saadetud sädemetesajust tormas kiirrong edasi.

Peadpöörivas kõrguses kihutas ta piksemürinaga üle sildade ja viaduktide, lämmatas sügavuses kukkuvate vete müri-na, läbistas tunneleid ja jaamasid, mida ta lõikava vilega hoiatas, ja vuras peatamatult oma kauge sihi poole.

Esimeseklassi vaguni akna ees istus noor daam. Ta silmitses liikumatult kaugusse, riivates pilguga kirjut maastikku.

Mõttetult ja huvitult silmitses daam kirjut panoraami. See vaid andis talle sobiva ettekäände pilgu ära pööramiseks tema vastas istuvalt härralt, kes oli okupeerinud teise aknaurga. Ka tema näis püüdvat end daami suhtes näidata täiesti võõrana, olgugi et kedagi ei olnud peale nende kahe kupees. Kuis mõlemad ka ei püüdnud vaadata erisuunas, ometi neil ei õnnestunud hoida endi piike vahetevahel ristlemast. Need uppusid siis mõneks hetkeks üksteisesse, et siis kohe jälle kui üleshirmutatud linnud lahku tormata, nagu teolt tabatud vargad, nagu patustajad.

Patustajad... Jaa, nad olid patustajad! Olgugi, et alles tõelise eksimuse, patulangemise eel, olid nad siiski juba kõik läbi kaalunud ja kõik selleks teinud, et hästi läbimõeldud plaan õnnestuks. Kuud tutvust, sagedasi kohtumisi, mitmesuguseid olukordi oli mõlema vahel kujundanud suhtumise, mis enam ei olnud päris süütu. — Elli tõusis ja astus koridori, kus närviliselt käis edasi-tagasi. Veel oli võimalus tagasipööramiseks, veel leidus tee tagasi; veel võis ta järgmises peatuskohas jätta rongi ja sõbra Neville'i, veel võis ta oma kindla kavatsuse, enda plaani sinnapaika jätta, ent — patt meelitas, meelitas vägevalt. El-

li otsaesine tõmbus kortsu. Ta mõtles pinevaid silmele, kas ta ei ole mõnd piasija jätnud silmapaari vahele, mis vast saaks reetjaks ja kõil hävitaks.

Kui mõne tunni eest saabus telegramm, milles igavad Talbot'i Elli ta mehega kutsusid veetma nädalalõppu, taipas ta silmapilkselt võimalust mõned tunnid Neville'iga olla. Ta kõneles Henryle, oma mehele, tugevast peavalust, et mitte järgneda Talboti kutsele. Ja Henry tahes-tahtmatult pidi nõustuma reisu ükski ette võtma. Elli saatis mehe vaksalisse, ja urisedes asus see üksinda teele.

See oli haruldus, et Henry reisis ära kaheks päevaks — tavatses ta ju ikka pealelõunati golfi mängida ja pühapäevad sõpradega mööda saata. Elli ei tahtnud talle seda süütut lõbu sugugi keelata. Vastupidi! Ta oli rõõmus, et võis mõned tunnid olla temast eemal.

Kui rong Henryga vaksalist välja sõitis, hingas Elli kergendatult ja tundis end kui lupainajast vabanevat. Ta ruttas koju ja tegi vajalised korraldused enda ärareisuks. Teenijale ütles ta end sõitvat õe

Gilda poole. Kui midagi peaks juhtuma, Gilda kindlasti ei jäta teda hätta. Ta oli samasuguses olukorras kui Elli.

Mõistetavail põhjusil Elli ei kasutanud oma autot. Ta sõitis taksol jaama. Seal nägi ta Neville'i, ent ei teinud temast välja, et mitte äratada tuttavate tähelepanu. Ja isegi kupees ei julenud nad üksteisega rääkida. Alles siis, kui rong juba liikus, ohkasid nad vabanenult. Lõpuks! Üliõnnelikuna ulatas Elli Neville'ile mõlemad käed. Nad olid ainult kahekesi kupees, ja sellepärast Elli lootis, et Neville teda suudleb. Kuid see oli ettevaatuse eriti tarvilikuks pidanud ja otsis endale tegevust pakkide kallal...

See reis asetas Elli isesugusesse ärevusesse, mida ta reisudel oma mehega kunagi polnud tunnud. — Kui eba-meeldiv ja tüütav oli ometi ta alaline närviline ruttamine vaksalis, järjekindel ärritatud sõnelemine pakikandjaga või mõne teise isikuga, tema naeruväärt tõsidus sõidupiletite võtmisel, millele ta alati mõtles viimasel silmapilgul, tema kartus igasuguste lahtiste akende ja ventilaatorite ees. Henry

kohtes iga inimest kui oma isiklikku vaenlast.

Elli vaatas aknast välja. Ta mõtted ruttasid kihutavast rongist ette. Nad vaevalt jõuaksid õhtuks kohale. Ta nägi enda ees kerkiivat pimedusesse mahitud maad, väikest võõrastemaja kauni aiaga, milles viimased roosid vist küll juba närtsisid...

Ta pidi tähtmatult naerma. Ta kujutles endale oma meest Talbotite pool, kuis ta istus, kummardunud rikkalikude, rasvaste ja raskeltseeditavate toitute üle ja pidi kannatama samuti seedimatut juttu, mida Elli nii väga vihkas. Kui rääkimatult õnnelikuna sellevastu tundis ta end, kui ta mõtles laiadele niitudele, mida mööda nad sammuvad Neville'iga käsikäes...

Äkki kohutav ragin, purunevate klaaside klirin ja murduva puu killud. Elli paisati hooga vastu seina, kus ta mkeelemärkusetult lamama jäi. Veidi aja pärast jooksid edasitagasi sanitarid, arstid, tuletõrjujad, abistajad ja uudishimulikud, kes veduri lõikava hädavile peale olid kokku jooksnud ja ja nüüd püüdsid õnnetuid rusude alt välja tuua. Kui Elli jälle meelemärkusele tuli, lamas ta kandraamil. Keegi mees valges kitlis oli kummardunud ta üle. Ta niisutas Elli kahvatut, hirmunud nägu külma veega ja katsus ta pulssi.

„Kus — kus — olen — olen ma? Mis — mis on minuga — juhtunud?“ küsis ta.

„Ei ole viga midagi!“ rahustas teda arst. „Teie olete õnnelikult pääsenud. Annan teile midagi närvide rahustamiseks. Teie kohe tunnete end paremini.“ Arst sirutas talle klaasi veega, millesse raputas pulbri. „Sõitsite teie üksi, armuline proua?“

Elli raputas pead.

„Noh, küll juba leiame — teie mehe — kas pole nii?“ Arst andis Ellile kaasa inimese, kes ta saatis lähedal asuva raudteejaama ooteruumi. Naine laskus ainsale pingile, mis asus sünges, vaevaliselt valgustatud ooteruumis. Siin aegamööda

selgus talle ta olukorra meelitus. Selliste õnnetuste ja kokkupõrgete puhul alati ju avaldati ajalehtedes haavatute nimed ja aadressid...? Ta oli lühikese kaalutlemise järele otsustanud üles anda vale nime, et... aga... seal meenus talle, et ta äsja arstile oli valetanud. Nüüd pidi kõik avalikkuse ette tulema! Mida pidi ta nüüd pealt hakkama? Kas ei oleks parem kohe koju minna ja ajalehtedest teada saada, mis... Neville'iga! Jumalapärast! Mis oli Neville'iga juhtunud? Kas sai ta vigastada? Elli oigas hingepiinast.

Armuliselt oli minestus tema eest varjanud noormehe saatuse.

Pingi teisel poolel liikus midagi. Lihtsalt rietatud naine astus pimedast Elli juurde: „Kas saite haavata?“ küsis ta osavõtlilikult.

Elli raputas pead. „Kas sõitsite ka rongiga?“ küsis ta.

„Ei. Ma ootasin enda — enda — meest,“ tuli katkendlikult võõra huultelt. „Kui kuulsin õnnetusest, ruttasin kohe katasroofi kohale. Kuid nähes haavatuid ja kohutavaid stseeni, nõrkisin ja langesin minestusse. Vahepeal oli mind siia toodud...“

Elli kuulis neid sõnu nagu kaugelt. Kus on Neville? Ahasatuses puuris ta pilk läbi kollakate aknaruutude. „Ma arvan, teie mees ei saanud haavata,“ pidas Elli lõpuks tarvilikuks öelda — rohkem viisakusest kui kaastundmusest ebahuvitava olevuse vastu ta kõrval.

„Ta — ta — ei — ei ole — mi — minu mees,“ häälitsetes naine vaevaliselt. Pünased plekid ilmusid ta kurbade silmade alla. „Ta on — abielus — teiega — aga ei ela hästi — oma naisega. Armusime — ja ta ostis mulle maja siia lähedusse, kus ta mind ka sageli külastas. Mõistate mind hukka?“ küsis ta kartlikult.

„Ei... sugugi mitte!“ vastas Elli, kuna ta oli huviga kuulunud. „Olen samasuguses seisukorras,“ tunnistas ta. „Minu

mees oli ära sõitnud, ja siis tahtsime, meie, minu — minu kallim ja mina, teha väljasõidu, et mõned tunnid õnnelikud olla... ja... oh Jumal!... see lõpp!“ Ta kattis näo kätega.

„Kas teie mees ei ole teie vastu hea?“ küsis võõras naine, muutudes usaldavaks. Elli kehtitas õlgu. „Ta on palju aastaid vanem, valitsemishimuline, norija, tujukas. Kogu abielu jooksul me pole kunagi üksteist mõistnud.“

Võõras noogutas peaga. „Saan aru. Jaa-jaa. Meie elasime õnnelike tunde siin majakeses. Olgugi et mu... armsam on väga heast seltskonnast ja mina olen vaid lihtne naine, ta siiski armastas mind ja alati luges päevi meie järgmise kohtumiseni. Ta naine näib väga armukade olevat, sest ta käis väga harva väljas. Täna tal vist oli sobiv juhus, sest ta saatis mulle telegrammi. Ah, ma olin nii õnnelik...“ Ta hääli murdus.

Vapustatuna vaatas Elli naisele.

Uks avanes. Saadetud sanitaridest ja karjuvatest lastest, tulid ooteruumi haavatud. Oiged ja halisemine täitis ruumi.

Kössivajumuna istus võõras naine pingil. Ta käed olid kramplikult kokku surutud ja ta huuled liikusid. Kas ta palvetas? Keegi mees astus ruumi. „Üks reisiijaist on haavadesse surnud,“ ütles ta. „Kui kellelgi tuttavaist või omastest mõni on kadunud, siis palun mulle järgi astuda ja veenduda...“

„Kas surnu on noor?“ Elli hääli värises.

„Ei — viiekümne ümber.“

Vankudes tõusis võõras naine. Osavõtlilikult Elli toetas teda. Ta viis naise välja. Võõras nõjatus ta najale, kuna ta pisarais silmad vaatasid tänuhõõnult Elli poole üles.

Surnuraami juures astus Elli sammu kõrvale. Sanitar tõmbas ära lina... Luust ja lihast läbi tungiv karjatus! — võõras naine oli leidnud otsitava.

Elli heitis uudishimuliku pilgu vaikselt puhkajale. Ta vaatas — oma mehe Henry näkku.

Õhtukell

Louis Engelbrecht

Ta ei kuulnud hoiatavaid sõnu ja astus tänavale. Vali tuul puhus talle vastu ja ülal õhus kuuldus tugevat kohinat. Pilved jooksid kiirelt kuusirbist üle, ja kohe muutus öö kahvatuks valgeks.

Rändur võpatas hetkeks, surus siis mütsi kõvasti pähe, tõmbas suure nahast rahatasku rihmad kindlamini kinni ja hoidis rasket keppi tugevamalt käes.

Kuulis veel kõvu hääli kõrtsist, kuid ükski ei hüüdnud teda tagasi. Sellepärast edasi, koduküla poole. Pidi ju ka sealses kõrtsis veel teistele jutustama kohtuprotsessist, ja mees lõi ise naerdes raskele rahataskule. Viimse külama ja kohal paiskas torm talle liiva silmi, kõrvu, näkku. Jällegi võpatas rändur, sest kaotas hetkeks nägemise ja kuulmise. Torm oli siiski tugevam kui ta oli arvanud. „Nõmm rändab“, pomises mees eneses ja sammus vaevaga järgmise lepapöösani. Siin leidis ta natuke kaitset ja varju. Kas pidi edasi minema või tagasi pöörama? Tagasi pöörama? Ei, ei — joomasõbrad naeraksid ta välja. Ta tee läks ju ka läbi nõmme võsastiku, soo äärest — seal oli natuke varju tormi eest ja liiv ei saanud talle nii palju halba teha; — niisiis edasi! Pooleteise tunni pärast on kodukülas — ta ei saanud ju nii kiiresti liikuda nagu vend hommikul vankriga — kuid tal polnud ka nii palju muresid koormaks nagu sel taluperemehest vennal, kes rõõvis temalt pärimisõiguse.

Nüüd oli siis asi nii kaugel. Tema kandis oma osa, mis talust sai, puhtas rahas praegu kaasas ja ta vend langes liiakasuvõtja küüsi, kes laenas raha kõrgete protsentide eest; talu oli ju talle nagu panditud! Nii võis juba lõppu ette näha, kui vahepeal mitte ime ei sünni. — Ta polnud ju asjata kolm aastat oodanud ja alles siis talust lahkunud ja oma osa nõudnud. Ta ootas sobivat hetke — ja ei saanud ta isatalu enesele, siis ei pidanud teda ka vend saama! — Vend polnud võtnud temalt üksi talu, vaid ka armsama! Ja see armastatud neiu sai kodutalu perenaiseks, kuid mitte tema kõrval, vaid venna kõrval — ja tema pidi sulasena kõrval jooksuma.

Kuid ometi olid kõik teda pidanud isatalu pärijaks ja tulevaseks peremeheks! Vana Mergel oli kord ta vennale, kes ometi noorem oli, ust näidanud, kui see palus ta tütre kätt. Ta andvat oma tütre vaid suure talu peremehele,

ja kuigi neiu praegu nutab, see ei tähenda midagi, sest isa hoolitseb ju oma tütre tuleviku eest, seda ei taipa aga rumal armunud tütar. Kuid temale, vanemale vennale ja tulevasele talu pärijale, oli vana Mergel sõbralikult õlale patsutanud ja, kui neiu toast lahkus, ütelnud: „Iga hea asi vajab aega; see rumal hani muutub ka kord mõistlikuks.“

Siis tuli testamendi lugu. Ta ei teadnud üldse, et ka testament oli olemas. Ta sõitis pärast isa surma notari juurde, et talu enese nimele kirjutada lasta, seal vaatas vana notar talle nii imeliselt ja arvas, et enne peab ju isa testament avatama. — „Testament?“ hüüdis ta, ja äkilisest hirmust hakkasid tal jalad värisema ja ta pidi istuma nagu praegu, sest torm oleks ta muidu teelt kõrvale paisanud. Mees hoidis kõverast kuusest kinni ja laskis enese aeglaselt nõmmepeinnale. Siis vaatas ringi. Kõik liikus; puuksad liikusid nagu tuhanded käed virvendaval kuupaistel, tüved oigasid ja ägisesid nagu surevad inimesed, ja õhust kostis hulumine, nagu kogu inimkonna vägev meeletehte väljendus. Kõverad kuused ja pajud noogutasid talle nagu vaimud, ja soost vaatasid temale imelised lõustad ja hirvitasid. Oli see hirm, mis teda valdas? Pilv kattis kuu, nüüd oli ümberringi pime.

Viirastused kadusid ja ta mõtted pöördusid testamendi juurde. Notar luges selle sõnasonalt ette ja ta saatus oli otsustatud. — Seal seisis: „Et mu poeg ei hooli talust ja rohkem kõrtsi külastab kui kirikut, ja et mina tahan oma talu jätta hoolsale, virgale järelevale soole, siis määran talu pärijaks oma noorema poja Fritzi. Minu vanem poeg Heinrich saab oma osa rahas nagu allpool täpselt määratud.“

„Seda on see kelms vend isale soovitanud,“ oli ta tookord karjunud; vana notar oli teda rahule manitsenud, kuid et ta ikka edasi mässas, siis võttis teener tal kraest kinni ja tõstis tänavale värske õhu kätte. „Inimene, võtke ometi mõistus pähe,“ oli teener siis ütelnud, „talusa saada rahas väljamakstult on ikkagi parem kui mitte midagi, ja säärase elu järele, nagu teie olete elanud, poleks ime olnud, oleks teie täiesti ilma jäänud. Olge rõõmus, et vähemalt niigi läks. Teie ei oska ju sugugi talu pidada! Nüüd võite vähemalt talus edasi elada — ja kui teie just teisiti ei taha, ka edasi juua — oma osa saate ju kindlasti kätte!“ See kõlas rahustavalt. „Kuid neiu!“ oli ta oiganud. — „Rumalus“ ütles teener, „naist võite ju ikkagi saada, ja nüüd minge koju, inimesed näevad muidu, et vihastate selle üle nii väga, ja naeravad teie üle!“ — Ja nii oli ta lahkunud, ja vend Fritz sai talu, ning vana Mergel andis talle oma tütre. Nii elasid nad edasi, tema vihas ja kättemaksu ihas, noorpaar õnnelikult — kuni aasta pärast suur loomakatki rõõvis

suurema osa karjast, vana Mergel suri ja jättis tütrele palju vähem raha kaasavaraks kui oli arvatud, ja siis. — — — Ta silme ette kerkis suur valgusekuma — hele välgsähvatus — ja järsku olid talu hooned põlemas. Nii algas tuli sel pimedal ööl — ja vilets põllusaak polnud kinnitatud. Tema nägi esimesena tuld, oleks ta kohe abi kutsunud, teistele sellest ütelnud, oleks kahju väike olnud, kuid kättemaksuhimu nõõris ta kurgu; ootas ja vaatas oma voodis lamades tuleleeki. Teiste ärgates oli juba hilja, suutsid vaid elumaja päästa. Vend suutis küll talu uuesti üles ehitada, kuid kõik abinõud olid ka tarvitusele võetud. Häda asus pärija majja. Ja nüüd arvas tema, vanem vend Heinrich, paraja hetke jõudnud olevat ning nõudis oma osa väljamaksmist. —

Hirmus valgujuga valgustas kogu ümbrust, kauguses tõusis suur ähvardav pilvesagar. Heinrich hüppas üles. Tema ümber oli vaikseks muutunud, kuusirp piilus veel kord pilvede vahelt ja laskis teed leida. Imelik hirm sundis meest kiiresti edasi sammuma. Kuid nüüd pääses maru valla. Kuu kadus tormavate pilvede taha ja üle soo rändas nõmm tema poole. Maapind kõikus ta jalge all. Kogu pingutusega püüdis mees õigel teel püsida. Liivapilved, välk ja müristamine, mahalangevad puuoksad ta ümber, siis hirmus ragin — tee on suletud; segamini lamavad ta ees puutüved, juured, oksad, muld. Kobab paremale, kobab vasakule, ronib üle okste hunniku, kuid uus suurem hunnik on ta ees. Nüüd vajub soosse ja viimase jõuga rebib enese sealt välja, kätega suurest puutüvest kinni hoides. Siis vajub ta kokku. Tundis tervet suurt nõmme, tundis iga puud ja põõsast, kuid nüüd ei tea, kus ta asub. Hirm vallutab ta, kirjeldamatu hirm, millist polnud veel enne tunnud: „Siin sa sured, siin üksildases kohas, mahajäetult; upud soosse, välk tabab sind, puu purustab sinu. Lõpp — lõpp!“ Ja pragisedes langesid talle vihmajoad rahega segi; asjatult otsib põõsais varju. Suur, tugev puu oks langes talle pähe. Miski soe voolas üle näo ja kukla, ja ta pöörles valust. Kaotas teadvuse natukeseks ajaks, siis meeletult võideldes kogus end jälle. Kuid mis pidi ta tegema, kuhu poole minema? — Siis sähvas mitu vätku üksteise järel ja ta pilk peatus ühel üksikul kasel.

Seda puud tundis ta; oli teda sageli vaadatud ja kolme aasta eest oli kartlikult põgenenud selle puu juurest.

Nüüd teadis ta, kus oli. Mitte kaugel teest, selle koha ligidal, kus oli venda oodanud, kes tuli notari juurest ja laskis seal talu oma nimele kirjutada. Oli seal võsastikus istunud, kavatsedes mõrva toime panna. Vaikiv nõmm pidi venna neelama, nõmm — mis ei reeda ka mõrvarit. Nägi venda kaugelt tulevat ja oli kää tugevamini relva ümber pigistanud. Seal järs-

ku olid koduküllast kostnud õhtukella löögid, puhtalt ja õrnalt õhtu vaikuses. Veel nüüd läbistas teda värin sellele mõteldes. Kuid ometi ei suutnud see kellahelin teda teistele mõtetele viia, ta jäi oma kavatsusele truuks. Seal oli astunud keegi tööline metsast, kellahelin meelitas teda vist koju, oli venna juurde läinud ja sammusid kahekesi edasi. Mõlemad möödusid temast. Kuid tema oli metsikus vihas neednud töölist ja õhtukella. Ja nüüd — see pidi sama koht olema, ta tundis seda kaska täpselt — nüüd vaatas teda välkude heledal valgusel; ta leiaks tee, kui ta vaid teaks suunda, kuspool koduküla asub. Seal murdus kask hirmsa maru käes ja langes maapinnale. Välgud sähvisid, ta ei näinud enam midagi; viimne teetähis oli langenud. Ja ta tundis, et veri nirises meelekohalt, et jõud hakkas raugema.

Siin polnud abi loota, pidi koju minema, kuid millise suuna pidi valima? Kogu elu möödus temast kiirelt veel kord. Esimene kord vaatas ta oma elu arvustades, ja vastikus enese vastu vallutas ta. Tema, vaid tema ise oli kõiges süüdi — ja nüüd, nüüd tuli kättemaks selle eest, mis ta paha teinud.

Seal, — nii õrnalt ja puhtalt, läbi kõuemürina ja tormihulumise, kõlas koduküla õhtukella helin. Seal — asus siis küla. — Heinrich tõusis ebainimliku pingutusega, sammus kellahelina suunas, leidis murdunud kase, ronis üle okste rägastiku, veel mõni samm, ja ta arvas, et nüüd on teel; siis jäi ootama järgmist vätku. — „Tee, tee!“ — Ta oli pääsenud! Siis vajus põlvili, ent tõusis varsti ja ruttas küla poole. Kuid peagi muutus ta kõik aeglaseks. Heinrich sammus pikkamööda ja väsinult, nagu unes. Kuid kibedus oli ta südamest kadunud; nüüd ei tahtnud ta enam kõrtsi minna; las sõbrad ootavad asjata; ta vankus oma venna talu suunas.

Torm rauges ja kuu ilmus pilvede tagant. Küla serval kohtas külavanem raskesti haavatud Heinrichi.

„Armas taevas, Heinrich, kust sina tuled?“ hüüdis haavatule. „Missugune sa oled!“

Kuid Heinrich ütles: „Vii mind venna juurde, tahan teda jumalaga jätta!“

Heinrich toetus raskelt kaaslaste käsivarrele. Aeglaselt edasi sammudes jutustas ta katkendlikult ja jõuetult, mis oli juhtunud. Suurte jõupingutustega jõudsid nad tallu. Noorpaar seisis õuel ja vaatas maru raugemist. Nähes verist meest oma lähel, ehmusid nad alguses, siis pesid ta haavad ja asetasisid nõrkenu voodisse. Heinrich jõudis veel oma tulvil rahatasku neile ulatada, ta sõnust ei saanud enam keegi aru. Kuid ta näol peegeldus vaikne õnn. Ta tahtis veel vennal ja vennanaisel kätt suruda — väike võpatas, ja ta langes surma kaisutusse.

Vari minevikust

H. E. W. Gay

Kusagil idapool Towerit läheb kahe kaubamaja müüride vahelt kivitrepp Themsele. Ülalpool treppi on kitsas tänav. Trepp ja kõik selle ümbruskond näib nii armetuna, nagu kogu Shadwelli linnajagu. Kuid mõnikord, kui täiskuu ripub Themse kohal, näib see koht siiski kaunis kenana — on just nagu vana jumal ise naeraks oma õnneliku naeratusega selle kohal.

Nii oli ka täna öösel. Kuid poiss, kes varjas end trepi alul müüri varjus, ei pannud tähelegi seda ilu, mida andis kuu sellele nii kodusele Shadwellile. Maagiline kuld, mis Themse voo-
gudelt helkis, ei tähendanud talle midagi. Poisi näos, mis polnud just mitte iluta, peegeldus metsik viha. Läbi hammaste pomises ta:

„Küll ma talle veel selle eest näitan.“

Ta oli seitseteist aastat vana ja kuulus Shadwelli vargapoiste jõuku, kus teda tunti Slimi nime all. Nagu kõigil selle jõugu liikmeil, nii pidi ka temal olema närve ja osavust. Ta ootas.

„Küll ma talle veel näitan. Või tema varastab oma seltsimehelt.“

Tema hääles kõlas teatud iroonia. Seltsis Bert Hapsoniga oli ta tulnud Shadwelli Londoni teisest linnajaost, varastatud pärlkeetaskus. Bert Hapson oli läinud seda realiseerima. Vastavalt kokkuleppele pidid nad pärast siin kohtuma. Nii juhtus see alati, kui oli olnud hea saak. Kuid Bert Hapsoni ei tulnud tagasi. Tingimata oli ta läinud rahaga oma teed. Meelekibedus valdas ta. Bert mängib temaga nii! Pisarad nõõrisid peaaegu ta kõri. Tal oli samane tunne nagu ärimehel, kellel ärisõber naha üle kõrvade tõmmanud.

Lähenevad sammud sundisid Slimi rohkem varju tõmbuma. Ta taipas, kes tuli. See ei võinud olla keegi teine kui Bert Hapson, kes oli teda petnud. Ta ootas kuni see jõudis otse tema kohale. Siis sööstis ta rusikais kätel välja.

„Mis mängu sa mängid minuga? Unustasid vist, et kõik pole sinu?“ Kibe pilge kõlas teisest küsimusest.

Bert Hapson, kes oli väiksema kasvuga, astus sammu tagasi, nähes Slimi vihastlõkendavat nägu. Sest Shadwellis, isegi siis, kui sul on õigus, pole mõistlik kaitsta end suurema ja tugevama vastu.

„Slim, ära ole kuri, ma... ma kaotasin... kaotasin... Sellepärast ma ei julenud tulla... Sellepärast hoidusin eemale.“

„Ütle veel kord seda!“ katkestas Slim teda lõikavalt.

„Ausõna, Slim, ma kaotasin kee. Teel Ämbliku Charlie juurde,“ palve kõlas ta häälest.

„Sellepärast sa ei tulnud siis õigel ajal? Kaotasid!“

„See on nii tõsi, kui tõsi, Slim. Kaotasin ta, sest et ruttasin väga...“ Ta hääle katkes, sest teine astus talle sammu lähemale. Kuidas võis sõber mõelda, et ta on valelik. Bertie

huuled liikusid, kuid ainustki sõna ei tulnud kuuldavale. Ta tegi nõrga katse end kaitsta, kuid juba langes Slimi rusikas.

Kõik oli möödas ühe sekundiga. Bert langes nagu valgust tabatud trepile, pea Themse poole. Kõik, mis Slim oli mõelnud ja tundnud, oli ta pannud sellesse rusikahoopi — nalja, mis näris ta kõhtu, meelekibeduse, mis näris ta südant.

Kogu trepil lamas vaikselt. Selle täielik liikumatus tundus rusuvana Slimile. Ta astus paar astet allapoole, kummardus ja katsus Berti pead, mis näis elutult liikuvat kaela otsas.

See tõi Slimile ette tõelikkuse, mis oli juhtunud. Ta oli löönud Berti ja nüüd... Hirmuga tõmbas ta käed tagasi.

Slimil oli see esimene kord oma elus, kus ta nägi surnut nii lähedalt. Elutult, jõuetult, nagu vahakuju, lebas Hapsoni laip trepil. Slim nägi seda, ja see oli nii hirmus. Siiski olid ta käed veel rusikas. Ta seisis nagu ehmunud laps, kes on väga paha teoga valmis saanud. Tasa voolasid all Themse vood, ja üle selle kõige heitis kuu maagilist valgust — see oli nagu jumal, kes vaatas Shadwellile naeratava näoga.

Katkenlikud mõtted läbistasid Slimi aju. Võib olla oli Bert siiski rääkinud tõtt... Kuid sel polnud praeguses olukorras enam tähtsust. Ta oli löönud oma seltsimeest, ja see oli nüüd surnud.

Suur hirm valdas Slimi. Oli just nagu kuuleks ta lähenevaid hääli ja samme. Oli see tõelisus, et ta sõber on surnud? Elas ta veel ise?

Jõelt kõlas laevavile. Nõksatus käis Slimi kehist läbi. Nii siis ta veel ikka elas. Üks pilt vilksatas Slimi silmest mööda. Keegi tuleb mööda kitsast tänavat, näeb trepil elutut kogu ja hüüab siis politseid.

Suur hirm ületas nüüd kõik Slimi teised tunded. Ta pidi siit minema ruttu ära — enne kui saabub politsei. Ei ole hea oodata, kuni

tullakse ja pannakse nöör kaela. Bert on surnud ja pole enam midagi parata.

Tasa jooksis ta trepist üles ja piilus siis mõlemale poole tänavale. Umbes viiskümmend yardi eemal läksid kaks meest. Näinud, et need nurga taha kadusid, julges ta astuda tänavale. Aeglaselt sammus ta üle tänava alleele. Seal vaatas ta veel kord ringi ja pistis siis täiest jõust jooksmas.

Neli tundi hiljem, kui Slim oli küllalt mööda tühje tänavaid jooksnud, nägi ta enda ees raudteetammi. Ta hakkas selle äärt mööda minema. Eemal nägi ta rohelist ja punaseid tulesid. Kaugel kuuldus vedurivile.

Äkki nägi ta aegamisi kaubarongi lähenevat. Veduril paistis inimkogu. Rong liikus tagaspidi. Slim ruttas sellele lähemale. Lõpuks jäi rong seisma. Slim uuris hoolega kirju vaguneil ja luges: „London-Southampton“.

See avas talle võimalused. Rutuga jooksis ta mööda tammi edasi ja ronis lõpuks tühja presendiga kaetud vagunisse. Ta kuulis veel, kuidas keegi rongi tagaotsast hüüdis — siis hakkas vagun liikuma.

Koiduks oli kaubarong — ta oli vahepeal kolm reisirongi mööda lasknud — juba Southamptonis. Ettevaatlikult hiilis nüüd Slim oma peiduurkast välja ja kadus rutuga raudtee piirkonnast.

Ohtul lonkis ta juba sadamas, kus ta silmit- ses hoolega kai ääres seisvaid laevu. Ta peas oli valminud kava. Tarvis pääseda mõnele laevale, ja siis pole karta enam midagi.

Ta kuulis, et „Mary Hoghton“ sõidab lõunasse. Pea nägi selle laeva kapten poissi enda ees palumas mingisugust tööd. Kuigi kapten tegi talle selgeks, et laeval pole tema jaoks midagi, käis see siiski nii kõvasti peale, et kakskümmend tundi hiljem oli shotlasest kapten nõus teda laevale võtma.

*

Kodutust vargapoisist, kes pidi otsima ulu- alust sageli pühkmekastides, oli saanud mere- mees Richard Enderby, kes oli ajajooksul tõus- nud aurik „Queen“ ohvitseriks. Muidugi pol- nud see sündinud üleöö. Selle eel oli käinud raske lihtmadruse põli. Kuid kodutult Londonis ringi hulkudes oli kasvanud temas visadus ja püsivus. Need omadused viisidki Slimi nii kaugele.

Varga luurav arglikkus oli temast kadunud. Selle asemele oli astunud kalkuleeriv otsustavus. See oli hakanud tulema kohe sellest päevast, kui ta tundis esimest palka taskus. Peotäie rahasid — rahasid, mis ta oli saanud oma elus esimest korda seaduslikul teel! See tegi ta uhkeks. Ta lõug tõusis kõrgemale — ja ta silme ees avanesid uued avarused. Vaadates meestele, kes olid temast kõrgemal, mõtles ta, et need on kord alanud samasugusest viletsusest nagu temagi. Ka nemad olid kord

nälginud, kuid nad olid murdnud endale tee läbi ja kandsid nüüd kuldtribulisi varukaid ning olid omaette peremehed.

Siiski piinas aegajalt Slimi ikka üks ja sama asi. Kunagi ei kadunud tema mälust sündmus, mis oli juhtunud Themse jõe ääres treppidel.

Kuid nüüd seisis tema ees teine trepp, mida mööda oli tarvis üle minna. Ja ta oli ka läinud. Teda vaevas aga nüüd, kui ta istus oma kajutis, tunne, et ühel päeval teeb seadus kõik Richard Enderby saavutused nulliks ja muudab ta jälle endiseks Slimiks, kes peab kabu- hirmus põgenema, nagu tol korralgi. Ta silmis peegeldus hirmu läige, kui ta pilk libises ühelt esemelt teisele. Siin oli laualamp, tütar- lapse pilt, raamatukapp... Kõik need kuulsid Richard Enderby. Ta armastas kõiki neid nii väga.

Sellest oli kümme aastat tagasi, kui ta oli tõstnud oma rusika saatuslikuks löögiks Shad- wellis. Ta polnud kunagi kuulnud, mis sündis peale selle öö. Southamptoni sadamas oli ta peale selle küll uurinud Londoni lehti, kuid üheski neist polnud märkust laiba leiust. Tosutanud kaubalaevaga Vahemere poole, oli ta teinud lõpu oma minevikule. Kunagi ei kuul- nud ta, et keegi oleks tema kohta halba sosis- tanud.

Ajuti oli tal olnud tunne, nagu näeks Bert Hapsoni silmi enda ees. Kas poleks õigem, kui annaksin end politseile üles, mõtles ta säära- stel puhkudel.

Praegu enam sellised tunded teda ei vae- vanud. Mehele, kes oli tõusnud tekipoisist lae- vaohvitseriks, säära- sed tunded ei sobinud. Kui ta oleks pidanud alla andma, siis oleks pida- nud ta seda tegema kümme aastat tagasi, kohe järgmisel päeval peale seda ööd. Keegi ei kan- natanud tema põgenemise pärast. Keegi polnud tõstnud ta vastu kahtlustust. Kivitrepi sala- dus oli ainult tema ja Hapsoni saladus. Ja tema oli hoidnud oma saladust kümme aastat.

Iga aasta, mis möödus, tegi vähem võima- likuks siduda Richard Enderby Slimiga. Kuid — ta naeratas kibedalt — see on siis võimalik, kui see asi jääb saladuseks. Kui sagedasti oli ähvardanud teda sarnane oht. Inimesed märka- sid teda ja hakkasid küsima ta karjääri üle, millise laevaga ta esimest korda merele sõi- tis. Sagedasti sellistel puhkudel oli ta viivita- nud vastuseandmisega ja tundnud suurt sise- mist piina. Ta küsis endalt, kaua kestab see, et Richard Enderby ei paljastata. Mõni pilk ta endiselt seltsimehelt, mõni sosistamine Shad- wellis — ja ajalehes ilmub ilus lugu temast.

Ta võttis lauvalt tütarlapse päevapildi ja vaatas seda õrnusega. Praegusel momendil vii- bis see tütarlaps laeval. See oli Mary Talgarth, ameerika advokaadi õetütar, kes reisis sage- dasti seltsis oma emaga. Ja nüüd oli see tema-

ga kihlatud, kihlatud Richard Enderbyga... Kui aga ei tule ootamatult krahh? Võib olla oli laeval mõni, kes teda tundis...

Keegi koputas ta uksele. Ta võpatas. Ükski stjuard ei koputanud niimoodi.

„Sisse!“ hüüdis ta ja tõusis püsti, oodates midagi ebameeldivat.

Uks avanes ja ta näoilme muutus äkki.

„Aga...“ algas ta.

„Dick!“ Katkestas teda tütarlaps, kes säravail silmil sisse astus. „Tahtsin sinuga rääkida! Kas tead, mis juhtub täna õhtusöögil?“

Richard vaatas tütarlapsele otsa imetlusega. Kunagi ei näinud see naerev tütarlaps, keda ta armastas, reaalsena.

„Mis kallis? Mis siis juhtub?“

„See on suur saladus. Kapten ütles mulle, et ma seda sulle ei räägiks. Ta tahab õhtusöögi ajal meie kihluse avalikult teatavaks teha ja sellele järgneb siis tants!“

Richard Enderbyle näis kajut ringi käivat.

„Kas pole tore?“

Ta pani oma käed Richardi kaela ümber. „Ma armastan sind nii väga, Dick!“ kuulis ta tütarlast lausuvat.

„Sa oled nii kena poiss, kui sa naerad, kuid nüüd on su silmad nii tusased. Ma armastan sind nii, et tahaksin kohe karjuda. Eks ole rumalus? Ma armastan ka su häält.“

Ta naeris süütult. Sellele järgneva vaikuse puhul surus ta tugevasti tütarlapse endavastu, kuna ta pilk peatus raamatukapil.

„Ma armastan ka su häält...“

Kummaline naeratus ilmus Enderby huultele. Tema häält! Talle meenusid need vägisisõnad, mis olid tulnud kuuldavale Shadwellis ta suust. Kuid Slim ju peab surnud olema, kui ta armastab su häält. Kui palju oli ta mõelnud tänumeeles sellele shotlasest kaptenile, kes oli võtnud ta tekipoisiks. See oli olnud kummaline vanamees, kes ei kandnud kunagi valget kraed. Siiski oli talle meeldinud uus tekipoiss, ja koguni veel nii, et laenas talle omi raamatuid lugemiseks. Tema abil oli ta esimesest ja raskeimast astmest üle saanud.

Ta tundis, kuidas tütarlapse käed ikka tugevamini ja tugevamini ta kaela ümbert kinni hakkasid.

„Oo, Dick!“

Ta peast välgatas kord mõte, kui ta nüüd sureks õnnelikult tema käte vahel. Võib olla olekski see parem.

Korruga helises kell õhtusöögil.

Mary laskis käed ta kaela ümbert lahti.

„Sa oled populaarseim ohvitser kogu laeval,“ lausus Mary. Sellele järgnes nüüd kerge suudlus — ja juba oli ta kadunud.

Söögisaalet istus ta Maryga kõrvuti. Aegamisi hakkas surutud tunne temas kaduma. Mary tema kõrval oli nagu tulesäde. Ta oli uhke oma laevaohvitserist peigmehele, kellega oli äsja kihlatud. Ja ta tahtis kõik kurbuse tema silmist eemale peletada.

Õhus oli tunda pinevust. Mary onu, ameerika advokaat, vaatas ringi. Salakaval säde helkis kapten Darelli silmis. Kõigil näis olevat rõõmus meeleolu. Richard Enderby tundis, et kindlusetunne tuleb tal tagasi. Keegi ei hakka ju praegu temale kiviga viskama.

Viinaklaas käes, tõusis kapten Darell püsti.

„Ladyd ja dzhentlmenid“ — ta kumardas igale poole, „mul on au teha teile teatavaks suurt uudist. Siin õhtustab teiega seltsis lady, kes vast kihlas end ühe minu ohvitseriga. Sellepärast palun tõsta klaasid miss Mary Talgarthy ja mr. Richard Enderby terviseks.“

Järgnes klaaside kokkulöömine. Paljusid neist tundis Mary Talgarth, ja paljud reisi- jaist olid sõlminud tutvust ka laevaohvitser Richard Enderbyga. Kui ta vaatas nüüd Mary silmi, oli tal samane tunne, nagu Caesaril, kui see sõitis triumfiga Rooma. Läbisegi kõlasid

Romaanis nr. 4 ilmunud mõistatuste lahendused.

Ristsõnade lahendus.

Paremale: 1. Veel. 5. Palve. 9. Kaas. 13. Armees. 14. Hea. 15. Saara. 16. Rabi. 17. Hoone. 19. Edel. 20. Aku. 21. Tai. 22. Ney. 23. Sari. 25. Mis. 26. Alko. 29. Sem. 30. Ostma. 32. Meeter. 34. Aseta. 37. Ait. 38. Neelama. 40. Kae. 41. Isane. 43. Eduard. 45. Urgas. 48. Elu. 49. Prei. 51. Aga. 52. Luuk. 55. Ala. 56. Kes. 57. Ovo. 59. Kask. 62. Armas. 64. Meel. 65. Ratas. 66. Uul. 67. Sirel. 68. Isis. 69. Islam. 70. Suli.

Alla: 1. Varas. 2. Erak. 3. Embus. 4. Lei. 6. Ahoi. 7. Leo. 8. Vannis. 9. Kae. 10. Aadel. 11. Are. 12. Saldo. 17. Haimre. 18. Eest. 21. Teener. 24. Ast. 25. Moelisa. 26. Aas. 27. Kattarr. 28. Keiser. 31. Maadlus. 39. Mai. 33. Eta. 35. Eka. 36. Aed. 39. Meeles. 42. Nui. 44. UUU. 46. Gala. 47. Agarus. 49. Pakri. 50. Eesti. 53. Koeru. 54. Polli. 56. Kala. 58. Veel. 60. Aas. 61. Kas. 63. Mul. 64. Mis.

Kadumaläinud koogid:

C
*
*
*
*
*
*
*
*
*
*
A

Keerdülesanded.

Nr. 1.

Olid vanaisa, isa ja poeg.

Nr. 2.

Kuus last.

Nr. 3.

Üks võtab korvi ühes õunaga.

Nr. 4.

Saadakse üks hunnik.

Mida kõnelevad arvud?

1. Lepra. 2. Vajangu. 3. Eestlasõd. 4. Janet Gaynor. 5. Karjakoer. 6. Porkuni. 7. Väana. 8. Teras. 9. Ohupall. 10. Kadripäev. 11. Millimeeter. 12. Kandiline. 13. Paenduv. 14. Loeng. Keskmise rida: Palgakärpimine

rõõmsad hüüded. Lõpuks kristalliseerus aga see kõik üheks sõnaks.

„K-õ-n-e-l-e-g-e.“

Richard tõusis püsti. Kõik pöörasid oma näod rõõmsalt ta poole. Keegi polnud ta vastu vaenulik. Kõikide näod näisid talle ütlevat: „Alga pihta. Te meeldite meile, Dick — ja teie pruut ka“.

Ta ei püüdnud olla tark. Mees, kes tunneb end õnnelikuna, ei hakka ju kõnelema epigrammidega. Lihtsate sõnadega seletas ta, et käesolev moment on õnnelikum ta elus, ja tänas kõiki neid, kes olid klaaside kokkulöömisega teda austanud.

„Tubli poiss, Dick,“ ütlesid naeratavad näod, kui ohvitser oli lõpetanud. „Teie kui ka teie pruut meeldite meile.“ —

Samal momendil, kui ta tahtis maha istuda, puutus talle silma üks nägu teisepool laua otsas. See nägu naeratas samuti nagu teisedki, kuid millegi poolest torkas see rohkem silma. Kuna kõik teised elavasse vestlusse sattusid, jäi Enderby kangestunult lauaotsa poole vahtima.

Kas polnud see Hapsoni nägu?

Enderby surus alla karjatuse, mis tahtis ta huultelt kuuldavale tulla. Kuigi tal oli tunne, nagu oleks taevas kokku varisenud, sundis ta siiski end naeratama. Keegi ei aimanud, et laevaohvitser tunneb oma südamepõhjas suurt hirmu.

Kui teised lõbusalt naljatasid ja naersid, püüdis ta kainelt asjale mõelda. Oli möödunud kümme aastat sellest ööst Shadwellis. Ja veidi aega tagasi oli ta arvanud juba selle nii väga kaugel olevat. Ja nüüd oli siin Hapson! Kui salapäraselt oli ta ometi naeratanud!

Äkki käis võidurõõmsalt ta ajast läbi: „Mul pole praegu midagi karta, sest ta elab.“

See rõõm lämbus aga juba järgmisel momendil. Hapson naeratas ju teistmoodi kui teised. See naer just tahtis nagu talle öelda:

„Slim, vabandust — Richard Enderby, teie kihlus on teatavaks tehtud, kas ma tohin veel midagi teatavaks teha?“

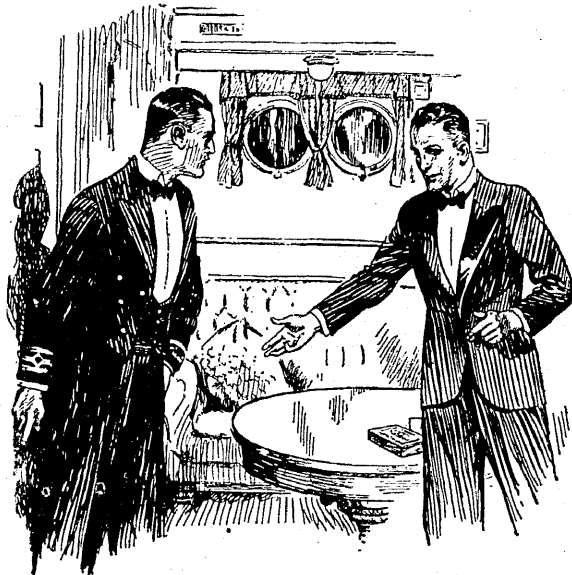
Kaua viivitab Hapson kättemaksuga? Kergeti võib ta teha oma naeratuse sõnadeks, et näha, millist muljet avaldab see kogu seltskonnale ja õnnelikule pruudile. Ainult paar-kolm sõna, ja sellest on küllalt!

Hapson jäi aga istuma. Enderby tantsis oma Maryga, kes oli nii õnnelik. Shadwelli saladus oli ikka jäänud veel saladuseks. Võib olla, et Hapson ei räägi ka midagi. Tal oli ju ka oma saladus, ja praegu oli ta esimese klassi reisija — mis igaleühele laeval on heaks soovitus. Aga see naeratus? Hapson piinab enne teda, kui ta teeb tema saladuse teatavaks. Võib olla aga oli ta siin väljas jälle mõne kelmuse peal. Esimese klassi reisijana oli tal seda teha ju lihtne.

Kuid see Hapsoni salapärase naeratus piinas teda lakkamatult. Kas poleks õigem astuda ta juurde ja küsida, mis mängu ta mängib. Kui naerataks ta nii, nagu teised! Momendiks pigistas Enderby hambad kõvasti kokku ja otsustas tema juurde minna. Siis meenus talle aga, kuidas nad olid tol korral silmsilma vastu seisnud. Ei, mitte niimoodi!

Higi tungis ta otsmikule. Ta tähendas Maryle, et radiaator on ruumi liig palavaks kütunud. Tal oli tunne, nagu oleks ta põrgus. Teised kõik naeravad ja on lõbusad, kuid tema mitte.

Ei, tingimata pidi ta Hapsoni üles leidma. Neil olid ju Shadwelli ajast ka head mälestused. Võib olla ta taipab, et on parem hoida

Hapson astus tema poole väljasirutatud käega.

saladust, saab aru, et pole enam tarvis minevikku üles kaevata.

Korraga haaras keegi ta käevarrest kinni. Tema ees seisis stjuard, kes vabandas, et on teda eksitanud, kuid siiski soovib temaga neljasilma all rääkida. Jälle tundis ta, kuidas kõik ta ümber ringi käis. Kuid ta kogus end. Polnud ju midagi parata. Kui Hapson tahab teha halba, siis on kõigel ju korruga lõpp. Ta saatis Mary istuma ja pööris siis stjuardi juurde tagasi.

„Keegi esimese klassi reisija soovib teiega üks moment rääkida. Ta palub teid enda kajutisse, nimelt nr. 35. Ta tähendas mulle muuseas, et teie olete teda varemalt väga hästi tundnud, miks peaksite ka tema palvest aru saama.“

Richard Enderby nägu ei annud millegagi teda ära, kui ta stjuardi poole peaga noogutas. Ta vabandas Mary ees ja asus siis teele kajutisse nr. 35. Meeleheide täitis ta südant, meeleheide, sest polnud näha kusagil pääsu. Kõik kumises ta kõrvus.

Ta pidi minema vastu oma saatusele. Jõudnud kajuti ukse taha, jäi ta seisma. Tal oli tunne, nagu läheks vastu kuulipilduja tulule. Richard Enderby läks vastu hukkamisele. Kaugelt, nagu kusagilt teisest maailmast, kuulis ta lõbusat tantsumuusikat. Seal oli Mary, kes ootas teda. Nende kihlus oli avalikult teatavaks tehtud... Kibeda naeratusega koputas ta uksele. Ta oli just nagu mees, kel võetakse sidemed silmade eest ära.

„Sisse!“

Richard Enderby alistus. Kajuti nr. 35 uks läks ta seljataga kinni.

„Vana sõber, kuidas käsi käib?“

Enderby hambad lõgisesid veidi. Hapson astus tema poole väljasirutatud käega ja naerul näoga. See naer oli aga jälle teistlaadi kui see, mida ta oli näinud laua taga tema näol lehvivat. Väljasirutatud käsi ja häälekõla andsid naeratusele teistsuguse tähenduse.

„Noh, sõber, kuidas käsi käib?“ kordas ta. „Enne kui ma sulle õnne soovin, pean sind aga millegi eest tänama. Olen väga tänulik sulle selle hoobi eest, mille mulle tol ööl löua alla andsid — vaatamata sellele, et ma rääkisin sulle siis tõtt.“

Enderby oli võtnud väljasirutatud käe vastu ja vaatas Hapsonile üllatunult näkku. Mida pidi see ometi tähendama?

„See arstis minu sellest ametist terveks,“ jatkas Hapson. „Tänu taevale, et sa mind toorkord löid. Kui uimastusest toibusin, tundsin enda olevat väga haige. Tundsin selle ameti vastu vastikust. Sa löid mu küll peaaegu surruks, kuid see näitas mulle ka seda, mida tähendab säärases bandes töötamine.“

Enderby meenusid jälle need kivitrepid ja kuidas ta oli sealt põgenenud.

„Ega sa ei kavatse minu vastu halba, Bert?“

Sügav tõsidus oli ilmunud Enderby näole. „Ja oled sa õnnelik?“

„Sulle halba,“ naeris Hapson. Otsin sind kümme aastat taga, et tänada sind. Sa lähed nüüd õnnele vastu, kuid mina olen sinust ette jõudnud. Olen juba abielus.“

„Tohoh! Ja mida sa nüüd teed, Bert? Sa näid olevat kaunis rikas.“

„Tegelen autoasjanduse alal. Töötan ühes Ameerika firmas. Sõidan praegu Ühendriikidesse tagasi. Algasin peale garaazhipoisina Stratfordis. Polnud alul kena leib, kuid nüüd on kõik väga hästi. Kuidas käib siis sinu käsi? Näen, et kuldpaelad on sinu varukail.“

Nad naersid lõbusalt kajutis nr. 35, naersid, kui tuletasid meelde mineviku mälestusi. Ja kui neil polnud enam midagi rääkida, vaatasid nad säravalt silmil üksteise otsa — need kaks, kes olid kord kehvalt rietatuna seisnud kivitrepil üksteise vastas.

Kolm minutit hiljem tutvustas Richard Enderby oma „vana sõpra“ oma pruudile.

Kodukülas

Jaroslav Hašek

Riigiprokurör Norbert Popelec sõitis kaua-aegse äraoleku järele vaatama oma koduküla. Tahtis süveneda hardasse koduküla jälleägemise tundesse ja kurval näol tühendas kannu õlut pea igas jaamas. Rongilt otsustas maha minna juba Protivinis, et siis sealt jala läbi Skočice, Ražice Vodjany, Tõn-Boltava minna — kõik kohad, mis talle kallid lapsepõlve mälestust.

Ta kujutas endale ette kõiki neid häid ja toredaid inimesi, keda tundis nendes kohtades oma nooruspäevil, ja juba ette tundis rõõmu jutlemisest, millesse laskub nendega, kui leiab nad veel elus.

Rongi lähenedes Piskile tundus nagu mingit kurbust hoovavat vastu ümbruskonna põldudelt. Siit peale kuni Protivinini välja ta tundis nii hästi kogu ümbruskonda. Seal peidab end rohelusesse Germanj, vaat' seal käisid nad koolipõlves päkkilil, ja läbi Ražice ta käis alati onukese juures, kes armastas mängida kaarte.

Ootamatult tuli meelde veel muidki üksikasju. Ražice juures oli kunagi tiik, kus omal ajal metsavargad tapsid metsavahi Mrkva.

Mõtisklusest äratas teda ootamatult vastasistuv härra, hüüdes: „Aga tiiki pole enam!“ Riigiprokurör vaatas aknast välja ja nägi, et tiik tõesti on kadunud. Et varjata oma härdust, hakkas ta tugevasti nuuskama nina.

Kuni Protivinini pidi ta hoidma taskurätti näo ees, olles võimetu suruma tagasi pisaraid. Vaimusilma ette ilmus tädi Gobzikova, kes teda nii sageli hoidis põlvel ja kes alati nii tugevasti lõhnas nuuskubaka järele... Siis tuli meelde lihunik Pištolka; kes sidus vasikaid ja saatis neid teise ilma lauldes „Tule, püha hingeke.“

Protivinis ta väljus rongist, istus einelauaruumi ja hakkas mõlgutama mõtteid selle üle, keda külastada esimeses järjekorras. Lõpuks otsustas enne hankida teateid, kas veel elus onu Kodeiš, kellel oli kunagi kena majakene Blanice jõekese ääres. Talle öeldi, et Kodeišidel olevat nüüd renditud väike pood ja et naine on jäänud pimedaks. Varsti riigiprokurör juba jutles oma onuga.

„Mäletate mind veel?“

„Ei!“

„Olen — Norbert Popelec, riigiprokurör Prahas.“

„Vabandage, ma ei saa midagi aru.“

„Olen Popelec, selle Popeleci poeg, kes pidas õllepoodi, ja teie olete — minu onu.“

„Popelec... õllepood... ah, so! nüüd tuleb meelde... mida sa süin siis teed?“

„Tulin vaatama vanu tuttavaid, võib olla, et see on viimane kord.“

„Hm, aga välimuselt sa just suurem asi pole,“ lausus vana onu. „Iga nägi sul parem välja, aga talle tõmbas keegi õllekruusiga mööda pead ja otsas oligi... Nii siis jääd siia kogu ööks? Kuid meil pole sind kuhugi panna. Meil kõigest kaks toakest ja ühes magame ise. Millal sõidad ära?“

Riigiprokurör näris huult ja ei vastanud midagi.

„Tädi ei maksa minna vaatama. Ta — on pime, ei seleta sind ja, võib juhtuda, et sõimab su läbi.“

„Noh, siis elage hästi,“ lausus riigiprokurör kibestunult.

„Head aega, kätt ma sulle ei anna, ta mul kammitsas,“ ütles onu.

Kui riigiprokurör astus tänavale, siis oli tal tundmus, nagu oleks talle rāpases poes keegi vastu nägu virutanud.

Ta pööras ümber ja mõtiskles, kuhu minna. Tuli meelde, et siin elab ta onutütar Ovsarka, kellega abiellus õllepoe pidaja, — sama õllepoe, mis omal ajal kuulus tema kadunud isale.

Ta läks üle Blanice ja pahemat kätt kiviväe ääres nägi lihtsa majakese sildiga „Proitivini õlu“.

Astudes õllepoodi Popelec tundis kohe ära oma onutütre, tugeva, suurekasvulise naisterahva. Riigiprokurör tellis omale kannu õlut ja hakkas arutama endas, kuidas teha naisterahvale teatavaks, et ta on — tema onupoeg.

„Kas teie mind ära ei tunne?“ küsis ta kaunis pikaajalise mõtlemise järele.

„Esimest korda näen. Võib olla olen kohanud teid Budejoviči turul, aga ei mäleta. Kas te ei ostanud seal kutsikaid?“

„Ei, ei! Olete ju Ovsarka, sündinud Popelec?“

„Seda küll. Ja teie vist olete kirjutaja Razvodvicist? See vahib ka kuidagi nii imelikult.“

„Ei, ei... olen riigiprokurör Norbert Popelec, Jozef Popeleci poeg, sellesama Jozef Popeleci, kellele kuulus see õllepood; olen teie onupoeg.“

„Oh, kui kahju, et minu vanameest pole

kodus. Ta sõitis ostma lehma ja täna me ei keedagi lõunat. Lõunat võib saada teises õllepoes, siit natuke maad edasi.“

Naine väljus toast ja jättis riigiprokurööri üksinda. See sai muidugi aru, milleks see jutt kõik oli. Naine kardab, et võõras tahab temalt lõunat!

Lõpuks ilmus naisterahvas tuppa ja ütles, et kui tuleb ta mees, siis ta peab minema pum-pama õlut, mis kõik juba müüdud läbi, ja jooksis jälle minema. Hetke pärast ilmus uuesti veeämbriga, käärus üles käised ja, ilma et oleks enam lausunud sõnagi, hakkas küürima pörandat.

Riigiprokurör maksis õlle eest, ja kui ta juba oli välja minemas uksest, lausus onu tütar jumalagajätuks:

„Tolles teises õllepoes saate kindlasti lõunat.“

Nii siis, ta on jälle oma koduküla tänaval. Kõik näis talle nii külmana, võõrana, rāpasena ja ärritavana, et riigiprokurör äigas kepiga vastu kõnniteed. Siis läks täitsa masinlikult tollesse „teise“ õllepoodi.

Ukse kohal oli silt: „Jan Volešniki õllepood“.

„Volešnik... Volešnik...“ kordas endamisi riigiprokurör. — Volešnik oli ju juba aastates mees ja teda hüüti „lakutud peaks“, kuna alati hoolikalt hoidis korras oma juuksed. Võimata, et see oleks tema.

Nurgas istus vanamees; see oli sama „lakutud pea“, hallid juuksed hoolikalt kammitud. „Ta peaks juba üheksakümne aastane olema,“ mõtles riigiprokurör.

„Isakene, kas mäletate vana Popeleci, kelle poeg õppis Prahast?“

„Kuidas siis ei peaks mäletama sellist kaabakat!“ vastas vanamees. „Poeg tal, räägitakse, muud ei saa teha, kui käib kohtus. Sai ka asjaga hakkama! Maržena Grossovoile, juudi-diplikale Saksamaalt, soetanud lapse. Nüüd poiss vana Levi juures Piskis selliks.“

„Aga lubage, kes teile seda kõike kõneles, isakene?“ lausus ärritunult riigiprokurör.

„Sellest teadsid kõik mõne aasta eest; ma tean kõik. Čenka Mazovecit tundsin ka; see keerutas ühe preilikeseaga lossist; küll ma juba tean. Ja, ja, see Mazovec oli sugulane Popelecega. Kaks kena perekonda, üks hullem kui teine. Vana Popelec näitas mulle hambaid selle eest, et ma müün läbi kolm hektoliitrit õlut rohkem, siis jooksis minu peale kaebama, nagu varjaks ma vargaid. Mida see lurjus kõik minu kohta ei rääkinud! Ja siis see poeg, kes pärast Prahast õppis, see on ka üks korrapärane pätt. Meie lihunik Kratochvill nägi teda kunagi kohtu ees. Kaks politseinikku ja keskel noor Popelec.“

Riigiprokurörü läbistasid kord kuumuse-hood, kord külmavärinad. Ta uelas õlut nagu

Kõrvalteenistus

Vajatekse inimesi linnades, alevites ja maal „Romaan'i“ tellimiste kogumiseks kõrpeprotsendilisi tasu eest. Peale seija veel autasud.

Soovijaid pöörata „Romaan'i“ talitusse suusõnal, kirjalikult või telefonil 460-48.

„Romaan'i“ talitus Tallinnas, Rataskaevu 9

palavikus ja võitles kangesti tahtega lüüa pu-ruks midagi.

Kuid vanamees jatkas:

„Kogu see Popelecide perekond on selline. Üks neist, selle Prahast õppiva noorherra onu-poeg, kukkus hiljuti žandarmite kätte metsavarguse pärast ja üleile pisteti ta pokri. Ja Rodeiš, see vana laiskvorst, Popeleci onu, ostab kokku varastatud puid.“

Poes istus veel mitu võõrast, vanemad mehed, kes hakkasid kahtlevalt vahtima prokurörile.

„Isakene,“ sõnas üks neist, näidates nä-

puga riigiprokurörile, „see ehk ongi Praha Popelec?“

„Kus sellega... kuidas nü...“ pomises härra Norbert Popelec. „Ma... mina olen — kaupmees Heksa Budejovičist.“

Ta tasus arve ja läks välja.

„Kah üks kena lind,“ ütles üks võõrastest peale ta väljumist. „See on ju sama, kes mõne aasta eest tegi valeraha ja sai viis aastat.“

Riigiprokurör tõttas meeleheitlikkude sam- mudega koduküla poriseid tänavaid mööda raudteejaama poole, ja esimese kannu õlut, mis ta ostis, virutas ta südametäiega koduküla suunas.

AUSTRALIA OMAPÄRA

Kuna kõik teised maailma-jaod ühel ja samal laiusevööli inimesele enam-vähem sarnased olemasolu tingimused pakuvad, millele ta ilma eriliste raskusteta võib kohanedada (näit. eesti põllumees Siberi ja Kanada põlluma- jandusele), sunnib omapärane Aust- raalia oma elanikke sootuks uusi elu- vorme leiutama, mis ainuüksi Aust- raaliale sobivad. Austraalia on täiesti maa omaette. Vaevalt siin, karges ja kaines alatroopikas, midagi peale päikesekülluse tuletab meele unistav- pehmeid Vahemere-rannikuid või Va- na-Kalifornia magusat olesklemist.

Kes või mis siin, sellel kangekael- sel Austraalia pinnal, tahab püsida, on sunnitud valju võitlust pidama oma olemasolu eest. Pärismaised tai- med ja loomad, samuti kui ka päris- maine inimene, on asetatud kõige val- jemate elutingimuste ja suurima kül- luse vahele. Kukkurelajate liik on kõige levinum, hiirest kuni kangurun on loomad varustatud poegade trans- porteerimise kotiga, mis vajalik pik- kade toiduotsimise-retkede pärast. Kui rikas taimeriik mitmesuguste lii- kide poolest ka ei ole, siiski igalpool domineerivad varjudeta rippuvalaheli- sed eukalüptused, ja koos armett- mulgapuuga kasvab neid sellel me- lanhoolisel maal ookeanist ookeanini, ja seal, kus ükski teine puu ei lei- endale elutoidust, puurivad endi ja nused juured sügavasse kõvakskuiva- nud telliskivipunasesse maasse. Kõr- vetammed, rohu- ja pudelipuud, sirbi- taoline okasrohi ja habras soola- põõsas püsivad fanaatilise visaduseg- sumud sisemaa kuivas mõõtmatus- ja haudvaikus. On isegi puuseem-

Osa Sydney linnast

neid, mis hakkavad idanema alles pärast metsatulekahju, mis siin on sagedased — seega rajavad sünni hä- vingule. Ei ühelgi maal sellel laiuse- kraadil, ei Lõuna-Aafrikas ega Lõu- na-Ameerikas, tunta seda heledat, hajuvat valgust, seda läbipaistvat tol- muvaba õhku, neid siniseid varje, se- da lõunamaise tähistäeva säravat to- redust; ei ühelgi teisel maal maail- mas näe seda muinasjutulist värvi- mängu päikeseloojangul, mis Austraa- lias. Nagu noalõikega Sunda-saarte kirjust troopikailmast eraldatud, on ka troopika-Austraalia, vaatamata lopsakaile maakohtadele, vaatamata vihmaasadudele, vaatamata mangrovi- soodele, seesama vanadusenõder, kuu- pinnaga maailmajagu, kus valitsel- nälg, ja tühjus inimese kallal närib

Viies manner on oma olemuselt nel- jast teisest erinev, vanuselt erinev — Austraalia on veider jäänus kadunud eeluputusaegsest maakuundist, kus olid kopsudega kalad, nokkadega ka- hepaiksed ja tiibadeta linnud.

Omapärane, ürgsel kujul asundami- seks ebasobiv maa ilme on oma mõju avaldanud ka Austraalia pärismaalas- tele. Vastandina heastüdamlikele aafrika neegreile või kanakele on austraalia neeger ühestkülgelt sama primitiivne kui ta teisest küljest ter- ravmeelne on. Kui loomalik euroop- lase silmis austraalia neeger ka välja- näeb, ometi on häda ta võrratult leid- likuks õpetanud. Tarberiistade ja loo- dusele kohaste eluviiside leiutamises on Austraalia pärismaalane otse gee- nius teisto loodusrahvaste hulgas. Kas

ei ole viskajale tagasi lendav bumerang otse imesaavutis! Kunstliku varrepikendusga visatava kaugeoda idee ei tulnud isegi kreeklastele ega roomlastele pähe. Imetlusväärsest teravmeelsusest ja suurest kombineerimiskusest tunnistavad ka kavalalt konstrueeritud loomade lõksud, suitstelegraaf, jälgede otsimine ja seiramine, veeimemine põlemasütatud puude lõikepindadelt või õõnsalt kivilt, millesse aastate jooksul vihma-vesi imbub (sellistes piirkondades valge armutult sureks janusse).

Kolm põlve tagasi tuli sellele õieti surnud maale see valge inimene, kelle elav ilm oli välja süljanud.

Liia kergesti unustatakse, kui raske ka veel praegu maa sisemuses käiv võitlus loodusega e si algu oli, võitlus, mida ei suuda pidada paljud ka meie päevil, vaatamata moodsaile tehnilisile vahendeile — sellepärast on ka Austraalia linnad nii ülemäära rahvarikkad. See oli Austraalia saatus, et seda võitlust kogu ta karmuses pidasid emamaalt siia koondatud sunnitöölised, kellele hiljem seltsisid kullaotsijate hulgad. Kerkib üles küsimus, kas teist hingelaadi inimesed üldse oleksid suutnud kolme põlve jooksul seda suurt, väljasurnud mandrit vallutada! Kindlasti instinktid, mis kitsapiirilistes, kuni pisema üksikasjani ära määratud euroopa elu raamides pidid kriminaalsesse kalduma, võitluses selle loodusega, mis neilt nõudis kõike, kujunesid kangelaslikkuseks. Tõketeta inimesed, kellel olid katkenud kõik siledad muu maailmaga, kes kuidagi ei pääsenud vana juure tagasi, olid ülimal määral võimelised kohanema maa erisugustele olukordadele ja kujundasid endis hea ehitusmaterjali uue imimtüübi jaoks. Pärast otsatuid kehaliisi pingutusi ja hingelist vaeva nähti lõpuks ära, et selles üksinduses teinepool maakeras päris hästi elada saab. Neetud maa, kui teda niisutada, on kuulmatult viljakandev. Ükski maa ei ole nii vaba taudidest ja bakteriaist. Ükski muld pole nii sobiv külviks. Palju on sellel maal paradüüsilikku. Kas ei olnud aastatuhandete eest Austraalia muinasjutulik? Kõrged, jääliustikke kandvad liivakivimäed sisemaal tõstsid endi harju. Nüüd on need mäed tasandunud ja nende vahel asuvais orgudes

lokkab maailma omapärasem taimes-tik.

Nagu austraalia neeger häda sunnil leiutas kaugeoda ja bumerangi, nii ka austraalia põllumees sammus esireas põllumajanduslikkude masinate ja töömeetodite leiutamisel. Terve pataljoni hobuste poolt veetav, üle kivide ja kändude hüppav konksader, mida takistuste puhul välja võib lülida ja jälle maasse juhtida, on sama geniaalselt otstarbekohane kui kombineeritud lõikusemasin, mis, jättes vihud püsti, lõikab ära nisu pead, oma sisemuses kohe peksab ära, puhastab vilja, puhub ära hagnad ja puhta nisu mahutab kottidesse. Kuivpõllundus (maapinna niiskuse säilitamine huumuse ümberpööramise läbi pärast vihmast ja rammutamise kõrre põletamisega) tundub meile naljanumbrina, ent ometi on see saanud tungivaks tarviduseks. Ja kui palju leidlikkust ja teravmeelsust on tarvitatud veevarustuse soetamiseks, alates hädavalikest kodustest vihma-vee-kogujatest ja lõpetades hiiglatamidena ja kuue tuhande arteesia kaevuga. Kui palju ettenägematuid raskusi tuli võita maa tsiviliseerimisel! Post, telegraaf, autoteed... Siis veel rändavad õppeasutused, ratsutavad koolilapsed, lendavad arstid ja pastoriid, raadio Kesk-Austraalia kunstlikus oasises — kas see kõik ei ole fantastiline?

Seal on palju kummalist ja teistmoodi kui meil: trammikondktor sõidab õhtul omas autos töölt koju — ega's ta ometi pea jala käima? Üksteise abistamine on sisemaal endastmõistetav, ja hulkur võib kogu oma elu külalisena veeta rännates ühest farmist teise. Iga austraallane on teoinimesena otse täiuslik. Ta oskab enamasti kõiki käsitöid, alates saapatallutamisest ja lõpetades katusekatmisega. Isegi auväärt linnaisa meisterdab omaenda lõbuks mõne eseme, harib ise oma aeda, ostab sisse toiduaimeid ja ei häbene sugugi piimakanuga üle tänava tulla. Ükski austraallane ei karda hädavalajalikkude teha, tööst kinni hakata ja oma kaaskodanikele otse silmi vaadata. Vabameelsuses on austraallane ületamatu. Vahesid inimeste vahel Austraalias ei ole olemas. Seltskondlikus läbikäimises on austraallane sõna täies mõttes kõik elarvamised nurka visanud. Juha puht välispidiselt on raske otsus-

tada, kas tegemist mõne hulkuriga või rahaministriga. Jgal juhtumise mõlemad kõneleksid üksteisega täiesti avameelselt, kindlasti aga naljatasid toonis. — Austraallane ei arstata lärmitsevat lõbutsemist, avallikke joomapidusi, nii meeldi kui ka ei jooda. Ent ta peab lugu heast tujust ja hindab praktilist meelt. Maal peetakse puuraiumise-võistlustest rohkem lugu kui keeglimängust. Paljudest ülemäära harrastatavist ja armastatud spordialadest seisab hõbustel võiduajamine esimesel kohal. Mitte üksi, et Melbourne'il on maailma suurim hipodroom, ka Kesk-Austraalia Alice Springs oasises, kus kõigest kuuskümmend elanikku, on oma võiduajamise tee! Mikspärast peaks ta halvem olema, miks ta ei või seda endale lubada? Sellest küsimusest võib tunda austraallast. Ja ka ta sitkest, soonilisest kujust, kuna naine on rohkem lõunamaalase tüüpi. Austraallane peab kinni valge rassi kõrgest elustandardist, kuna haridus ja kunst tema juures on kõrva'ise tähendusega. Erinevalt lõuna-aafrikal'sest harrasinimesest, kes, nagu kõik aafriklased, eurooplaseks jääb, on austraallane ainult iseenda sarnane. Ta on tõuliselt ülekaalukalt anglosaks ja ei ole, nagu lõuna-ameeriklased, et püsida, pärismaalastega segunenud. Selle vana maa uuesti äratamine, mis oma tempos on rekordiline, ei taotle rekordit, ent inimlikke väärtusi. Austraalia ei ole paradüüs, ent vaatamata majanduskriisile ja konjunktuuri raskustele, püüab selleks saada...

Idee

Keegi noor tundmatu kirjanik saatis Dumas'le kirja, milles teatas, et tal on oivaline idee näidendiks, ning avaldas soovi koos Dumas'ga näidendit välja töötada.

Dumas vihastub tundmatu häbematususest ning kirjutab vastuseks:

„Mu härra, kuis sõandate rakedada lövi ja eeslit koos ühe vankri ette?“

Järgmisel päeval Dumas sai järgmise vastuse: „Mu härra, kuis julgete nimetada mind lõviks?!“

Dumas istus lau juures ning seekord ta kirjutas: „Palun, saatke oma idee.“

PÕHJAMAA POIS

J. O. Curwood'i romaan.

Senine sisu:

Philip Whittemore on siirdunud Põhja-Kanadasse, kus ta suure tööstuskontserni esindajana ja osanikuna teeb eeltöid uue ettevõtte rajamiseks. Ta kutsub siia, põhja, ka oma sõbra, kunstnik Tom Gregsoni. Paul Whittemore'il on omad mured, ja niipea kui sõber saabunud, juhib ta jutu nendele. Nimelt tekkivat siin, põhjas, ta ärile raskusi. Ühtelugu olevat tulekahjusid, mis palju hävitavad kontserni varandusi, ja ka muid õnnetusi. Kindlasti olevat siin tegev kuri käsi. Paul Whittemore näitab Tom Gregsonile kirja, mille ta juhuslikult saanud, mis aga kellegile teisele adresseeritud. Selles kirjas keegi „lord Fitzhough“ annab juhtnööre kihutustööks ja opereerimiseks firma vastu, mille osanikuks ja pioneeriks Whittemore. Mõlemad sõbrad annavad sellele ässituskirjale suure tähtsuse ja töötavad kumbki asja hoolega jälgida. Whittemore teatab ka, et siia, põhja, tuleb firma peadirektor Brokaw oma tütre Helenega, et aidata lahendada rasket seisukorda. Helene Brokaw, haruldaselt ilus tütarlaps, on Paul Whittemore'i jumaldata. Paul läheb välja jalutama ja Tom hakkab joonistama kellegi väga ilusa naise pilti, keda ta hiljuti siin ümbruses näinud. Jalutuskäigul Whittemore aga saab tuttavaks ühe indiaanlase moodi noormehega, kelle nimi Pierre, ja selle õe Jeanne'iga. See tütarlaps on oma välimuselt kui ka hingeelult väga omapärane ja armas. Kui Paul koju tagasi jõuab, on Tomil noore naise joonistus valmis, ja Whittemore tunneb selles ära Helene Brokaw'!

Philip riietus lahti ja heitis pikali, kuid uni ei tahtnud tulla. Ikka ja jälle tulid õised juhtumised tal silme ette. Ta ei kahelnud, et kiri kohale jõudis, kuid kas ta kunagi ka vastust saab? Siiski ei kahetsenud ta kirja kirjutamist. Kui ta nüüd veel kord kohtab Pierre'i ja Jeanne'i, pole nad enam võõrad. Ja et ta neid kohtab, selles ta ei kahelnud sugugi. Kui neid pole enam Fort Churchillis, läheb ta neid otsima.

Kuid kes nad olid, need imelikud võõrad? See naine printsessi välimusega ja liigutustega ning too noor metiss vanaaegse rüütli viisakuse ja kommetega? Kus nad tulid? Kus asub Fort-Dieu? Esimest korda kuulis ta seda nime.

Ta uinus, otsustades kindlasti jõuda selgusele oma uute tuttavate suhtes.

Mõni tund hiljem ärgates nägi ta, et Gregson on juba üleval ja riides. Hommikueine oli samuti juba valmis.

3.

„Oskad sa aga hästi oma külalisi vastu võtta,“ torises Gregson, „kui sa teinekord kavatsed kuuvalgel ööl hulkuma minna, palun ole nii hea ja võta mind ka kaasa! Noh, pista kähku oma pea sinna ämbrisse ja siis ruttu sööma! Ma suren ju nälga, kui sa veel kaua voodis kavatsed laiselda.“

Philip nägi, et Gregson oli riputanud oma joonistuse seinale.

„Pole halb, Greggy,“ lausus ta „Burke maksab sulle kindlasti kahekordselt selle eest.“

„Burke võib suu puhtaks pühkida. Seda joonistust ma ei müü.“

„Aga miks?“

„No kuule siis sina, vana sõber, valmistu naerule, hoi a kas või kõhtu kinni, aga tea, et see noor naine, keda eile nägin, on ainukene, kellele pühendan oma elu.“

„Seda ma usun,“ vastas Philip, „ja saan sinust väga hästi aru.“

„Ja miks sa siis ei naera?“

„Selles pole ju midagi naljakat.“

„Nii siis, see tüdruk meeldib sulle?“

„Pea tunnistama, ta on väga ilus!“

„Ta on enam kui ilus!“ hüüdis Gregson vaimustatult.

„Kui teda eile nägin, arvasin, et mu ees on ingel! Ainult ühe hetke ristlesid meie pilgud...“

„Ja ta silmad?“

„Olid imeilusad!“

„Tahtsin küsida, mis värvi nad olid?“

„Sinised, või hallid, ma ei tea täpselt. See on esimest korda elus, et vaatan otsa naisele ja ei näe, mis värvi ta silmad on. Sõima/mind tolaks ja idioodiks, kui tahad, aga kohe pärast sööki lähen uurima, kus ta elab ja kes ta on?“

„Ja lord Fitzhough?“

Vari lendas üle Gregsoni näo.

„Tead sa, sõber,“ lausus ta viivu aja pärast, „mida mõtlesin pea kogu öö. On kindel, et tollel naisel pole midagi ühist siinsete inimestega. Ta oli peen ja tsiviliseeritud kuni

sõrmeotsani. Juba sadandet korda küsin endalt, kas pole nende kahe vahel mingi side? Oleksin meeleheitel, kui see nii on... aga... see pole võimata. Nii kenad ja noored naised ei usaldaks üksi rännata siia Jumalast maha jäetud kolkasse. Eks ole?"

Philip jäi mõttesse, kuid ei vastanud midagi. Mõni minut hiljem sõbrad läksid koos Churchilli.

Gregson läks poodi ja Philip Pearce'i, kaevanduste inseneri juurde. Pearce istus oma büroos ja tervitas väsinult Philipit.

„Töötate liiga palju, Pearce. Kas äri läheb hästi? Nägin täna öösel õige hilisel tunnil teid teie juures, kuid ei tahtnud nii hilja teid tülitama tulla.“

„Kannatan unepuuduse all,“ vastas Pearce järsult. „Võimata sulgeda silmi. Kahtlemata nägite mind läbi akna, kui ma töötasin?“ küsis ta vaevalt varjatud rahutusega hääles.

„Nägin vaid valgust,“ vastas Philip hoolelult. „Ütelge mulle, Pearce, teie ju tunnete hästi siinset ümbrust?“

„Seda ma usun. Töötan siin juba kaheksa aastat, oodates seda neetud raudteed!“

„Siis teie teate ka kindlasti, kus on Fort-Dieu?“

„Fort... milline?“

„Fort de Dieu.“

„Veel uudis. Esimest korda kuulen seda nime.“

Pearce tõusis püsti ja sammus seinale riputatud suure kaardi juurde.

„See on kõige uuem ametlik kaart. Kuid sellist nime siin ei ole.“

„Siis on ta veel enam põhja pool.“

Pearce'i väikesed kavalad silmad uurisid teise nägu.

„Ma pole kunagi kuulnud seda nime,“ ütles ta „kuid, miks see teid huvitab? On seal mõni asendus? Kalapüügi-koht?“

„Mul pole aimugi,“ vastas Philip, „küsin puhtast uudishimust, võib olla kuulsin ka valet. Igal juhul tänan teid.“

Philip sammus välja ja läks laevaliini kontorisse. Bludsoe, Hudsoni lahe laevaliini esindaja, ei teadnud samuti midagi Fort de Dieu'st ega ka Pierre Coutel'ist. Philip hulkus ringi sadamas, küsis kõigilt, keda kohtas, teateid oma õiste tuttavate kohta — asjata.

Kas Pierre siis tõesti valetas? Kuid ei — see oli võimata. Ja mis põhjust tal võiski olla valetamiseks?

Philip läks jälle kaljudele. Ta ei lootnudki küll leida vastust oma kirjale, kuid selle peale vaatamata otsis ta hoolega kõik kivid ja kalju nurgad läbi, kuid mitte midagi leides sammus metsa poole samas sihis, kuhu kadusid Pierre ja Jeanne. Hulk aega kõndis ta metsas ringi, peatus vähemagi müra juures, ronis kõrgematele küngastele, uuris hoolega ümbrust, kas

pole kusagil laagri jälgi — kuid polnud midagi leida ega näha.

Väsinult ja halvast tujus sammus Philip koju. Gregson ootas juba teda.

„Vaata mind, Phil! Vaata mind hästi! Olen ma ärkvel, või magan? On mul inimese nägu, kel mõistus korras, või mitte? Räägi!“

Gregson pööras ringi ja näitas joonistust seinal: „Kas nägin ma seda tütarlast või mitte? Nägin ma und? Tont võtaks küll! Kuid nüüd pole teda kusagil. Hulkusin kõik ümbruse läbi, käisin kõigis hurtsikuiski. Olen surmani väsinud. Ja keegi pole teda näinud. Ta on kadunud... Kadunud nagu tina tuhka... kui ta mitte...“

„Kui?“ küsis Philip.

„Kui ta mitte end meelega ei varja kusagil siinsamas Churchillis.“

„Võib olla... See on tõesti võimalik.“

Gregson süütas sigareti ja võttis siis oma palitu taskust ümbriku.

„Tont teab, kui ma kõigest sellest aru saan... Kuid... pane nüüd tähele, Phil! Koh-tasin täna kirjakandjat ja küsisin temalt otsekohe, kas tal on kirja lord Fitzhoughile. Näitasin talle teist kirja ja ütlesin, et olen lordi agent. See mõjus. Ja näe — siin on kiri.“

Kähku haaras Philip Gregsoni käest kirja. Värisevate kätega avas ta selle. Kirjas oli vaid ainuke lause:

„Ärge kaotage ühtegi minutit, alake kohe!“

Mitte midagi rohkem, peale suure tindipleki kirja all. Aadress oli kirjutatud sama käekirjaga mis eelmiselgi kirjal.

„Näib, et asi on tõsine,“ lausus Gregson, „kirja autor arvab nähtavasti, et kiri jõuab viivitusega lord Fitzhoughi kätte, nii et lahing peaks kohe algama. Ja on tõesti salapärane lu-gu tolle noore daamiga: ilmus äkki siia ja kadus sama äkki. Kuid kõige veidram on see, et keegi oli enne mind juba küsinud kirjakand-jalt lord Fitzhoughile kirju!“

Philip võpatas.

„Kas kirjakandja ütles sulle seda?“

„Jah... Olevat olnud päris võõras ja tund-matu siin, oma nime pole ta öelnud. Kui see on mees, kes oli saatjaks noorele daamile, ke-da nägin, siis võib olla ongi meil lord Fitz-hough käes. Kui me ta ainult leiame. Kui mitte, peame viibimata su mehi lahinguks ette valmis-tama. Saad aru?“

„Kuid kiri on ju meie käes,“ vastas Philip.

„Fitzhough ei teagi veel, et tal aeg on peale-hakata.“

„Mu armas Phil, olen alati öelnud, et sina oled vaid võitleja, mina aga diplomaat. Kus sa tead, et pole saadetud kaks või enamgi sa-masugust kirja sellele neetud lordile, et ta kindlasti vähemalt ühe kätte saaks? Usu mind, kui meie ajaviitmata ei suuda tabada salapä-rast lordi, peame arvestama lahingut.“

Philip istus ohatas toolile.

„Saadan kirja Mac Dougallile, oma insene-rile. Kuid ... arvan, me peaksime järgmise laeva ära ootama.“

„Kas me ei jätaks parem kirja Brokaw'le ja otsiksime kohe Mac Dougalli üles?“

„Võib olla selgub suur osa saladusest, kui saabub laev. Minu siinolek on veel mõni aeg tarvilik. Võime kasutada seda aega oma uurimuste jätkamiseks.“

Gregson ei vaieldnud enam vastu. Öhtul ta jäi koju, kuna Philip läks Churchilli. Tükk aega istus ta vana kindluse varemetel, suitsetas piipu ja mõtles. Kas poleks õigem, kui ta ütleks kõik Gregsonile? Ent ta otsustas esialgu siiski veel vaikida. Kui miss Brokaw saabub koos isaga laeval, pole ju õieti vajadustki avaldada oma saladust. Kui mitte — siis tõestab joonistus, et miss Brokaw pole kaugel, ja vististi pole siis kahtlust tema ühenduses lord Fitzhoughiga. Võib olla on mängus nii Jeanne, Pierre kui ka viimaks Brokaw ise? Esialgu otsustas Philip vaid laeva ära oodata.

Järgmisel päeval saatis ta kirja Mac Dougallile, hoiatas teda ja käskis mehed kokku koguda ning valmistuda kallaletungi tagasilöömiseks.

Gregson ei lahkunud tervel päeval kodunt.

„On ettevaatamatu, kui end liig palju näitan“, lausus ta, „ei maksa unustada, et küsisin kirjakandjalt kirja lord Fitzhoughile.“

Philip aga päris kõikjalt teateid Pierre'i ja Jeanne'i kohta. Kaugelt ja lähedalt tulid inimesed kokku Churchilli laevale vastu, kuid keegi polnud midagi kuulnud ega näinud metissist ega ta võluvast õest.

Nii möödus kolm päeva, ilma et midagi oleks juhtunud. Neljanda päeva hommikul kõlas suurtükipauk. Nii tervitati juba kaks sajan-dit Fort Churchillis iga saabuvat laeva.

Philip ja Gregson läksid sadamasse.

Laev peatus pool miili kaldast eemal ja lasi ankru põhja. Laeva kontori purjekas tõmbas purjed üles ja sõitis aurikule vastu. Kaldal ootas kannatlikult suur rahvahulk.

Purjek jõudis laeva juurde, mõned reisijad tulid laevalt paati, purjek pööras ringi ja sõitis kalda poole.

Paadis seisis püsti Helene Brokaw ja vaatas uudishimulikult ringi. Philip sai aru, et neiu otsis teda, ja ta pulss hakkas kiiremini lööma. Gregson oli samuti näinud miss Brokaw'd. Ta nägu avaldas ääreta imestust ja üllatust. Tükk aega seisis ta liikumata paigal, siis äkki, nagu ärgates unest, vaatas ringi ja sõnalausumata, pooljookstes kadus rahva hulka.

Vaevalt jõudis ta kaduda, kui juba miss Brokaw silmas Philipi kõrget kogu ning tervitas teda. Philip ei pannud seda aga tähelegi. Ta nägi rahva hulgas kahte isikut, ja need olid Jeanne ja Pierre! Jeanne sammus läbi rahva-

hulga otse miss Brokaw' juurde, sirutades sel-lele tervituseks mõlemad käed. Philip nägi He-lene näol üllatust, siis pööras Helene uhkelt pea ära ja rääkis midagi oma isale.

Jeanne jäi hetkeks nagu kivistunud paiga-le, nagu oleks ta saanud kõrvalopsu, lahkus siis pikkamisi, pea norus, nagu oli tal kahvatu, ilusad huuled värisesid, ja Philip arvas kuulvat tagasihoidud nuuksumist.

Heameelega oleks Philip tahtnud järele min-na neiu, kuid parajasti jõudis miss Brokaw oma isaga ta juurde.

„Tere Philip“, hüüdis Helene ja sirutas tal-le käe.

Sõnalausumata surus Philip talle ulatatud kätt, kuna silmad otsisid Jeanne'i; kuid see oli juba kadunud.

Kohtamine

Philip ei pannud tähele neid pilke, mida saatis tema kõrval kõndiv sale ja kena tüdruk. Miss Brokaw ajas elavalt juttu, kuid tema vas-tas vaevalt pealiigutusega. Philip otsis ette-käänet jätta miss Brokaw ja järgneda Pierre'i-le ja Jeanne'ile.

„Olete kurb ja rõhutud, Philip, arvasin üm-berpöörduvalt, et minu siiasõit teid rõõmustab“, ütles neiu tasa etteheitvalt.

Philip haaras kiinni sellest võimalusest.

„Teie tõlgitsete seda valesti. Mitte ükskõik-susest teie vastu ei tulnud ma laevale vastu. Olen mõnda päeva otsinud kedagi isikut. Nüüd just nägin teda. Lubage mulle minna ta järgi, et ma ei kaotaks teda silmist. Olen varsti ta-gasi teie juures. Pean ka vabandama teie isa ees. Siis vast ei näi ma teile enam liig tõsi-sena.“

„Tõtake siis. Saadaksin teid meeleldi, vast kujuneb see tagaajamine hädaohtlikuks?“

„Ei! Kuid jätan teid siiski meelsamini siia.“ vabandas Philip veel kord miss Brokaw' eest.

Kiiresti läks ta ranna poole. Metsateel pol-nud näha kedagi. Jeanne ja Pierre olid kadu-nud. Jäi järele oletada, et nad valisid järsu kallaku veerel oleva tee. Philip otsustas minna seda teed. Ta peaaegu jooksis. Jõudes kohani, kus merest tõusid järsud kaljud, märkas ta ühel mäeharjal noort indiaanlast tulevat tema poole, käes midagi valget. Enne kui Philip sai temalt midagi küsida, andis ta temale taskurä-ti, mille ta ise mõni öö tagasi oli pannud kalju-rahnule. Taskurätt oli nurgeti kokku seotud; närviliselt rebis Philip taskuräti puruks ja

Auhindu omandasid

„Romaan'is“ nr. 3 ilmunud mõistatuste õieti lahendajaist:

~~Alga Treufeldt — Pärnus, Anton Jansen —~~
Alga Treufeldt — Pärnus, Anton Jansen —
Järvakandis, Ira Veske — Viljandis, A. Neu-hof — Vigalas.

sealt tuli esile pabeririba, millele vanamoelise käekirjaga kirjutatud olid järgmised read:

„Härra Philip, tahaksite Teie tulla täna õhtul kella 9—10 vahel kaljurahnule?“

Kirjakesel puudus allkiri, noormees aga aimas, et kirja saatja võis olla ainult Jeanne, kuna käekiri oli tilluke ja sama peen kui taskurätt, mis asendanud oli ümbrikku. Kirja toon ja saatmise viis lisas veelgi romantikat juurde, mis juba niigi ümbritses seda kummalist paari.

Olles vähemalt paarkümmend korda läbi lugenud need reakesed, märkas Philip ümber vaadata. Indiaanlane oli ruttu läinud kaljude poole tagasi.

„Hei, tule tagasi,“ hõikas Philip inglise keeles.

Indiaanlase valged hambad välkusid naerust. Ta hakkas veelgi kiiremalt sibama mäeharja poole. Sealt alles viipas ta kätega ja nähtavasti tahtis mõista anda, et ta pole ükski. Philip järeldas, et ta indiaanlasele poolele teele oli vastu tulnud, võimalik, et Jeanne ja Pierre teda ülevalt praegugi vahivad. Philip võttis kaabu peast ja viibutas mäe poole tervituseks.

Tõesti kummalised olevused, milleks määrata kohtamine õhtuks, kui ometi nad oleks võinud tema, Philipiga, praegu mõne minuti pärast kohe kokku saada. Ta ei hakanudki juurdlema üksikasju, kuna viimasele paarile päevale oli veidraid asju niigi kuhjunud. Siiski miski sisendas talle tunde, et vaatamata raskustele, Churchillis veel kõik heaks muutub. Ta oli tõeliselt haaratud mõttest sellest kaunist ja kummalisest tütarlapsest, et tahaplaanile jäi ta oma saladuste avastamine.

Pikkamisi sammus ta läbi metsa, et minna Brokaw'de juure. Enne otsustas ta siiski minna korra oma omni, et kõnelda Gregsoniga.

See kõndis tema tuppa astumisel ärritatult edasi-tagasi. Poolelesuitsetatud ja äravisatud sigarettide hulk oli kohutav. Sõna lausumata vahtis Gregson sõbrale hulk aega otsa, enne kui küsis:

„Arvan, et sul on mulle midagi öelda?“

„Midagi pole mul öelda, sa pead ise mulle selgitama asja. Kõigi pühade nimel, ma ei tea midagi.“

Gregsoni nägu ei pehmenenud raasugi. Ta hüüdis väga sarkastiliselt:

„Sa tead kõik! Sa teadsid ülihästi, et miss Brokaw ja minu eileõhtune modell on üks ja sama isik. Milleks see komöödia!“

Philip võttis protesteeriva Gregsoni käe.

„See on võimata! See ei saa olla üks ja sama naine. Laev, mis nad siia tõi, pole kusagil maabunud ja sinu saabudes Hudsonist oli ta vähemalt 2000 miili kaugusel.“

„Kõnele mida tahad, mina aga jään oma arvamise juure, et see oli miss Brokaw ja see siin on tema portree. Võib olla tuli ta lennu-

kiga Churchilli ja tuli laevale vastu, kus sõitis ta isa. Aga ta on siin olnud juba mõni päev. Tahan põhjalikumalt mõelda selle asja üle. Muuseas, jäta lord Fitzhough'i kiri mõneks ajaks minu kätte ja ära nende päevade jooksul kõnele kirjast kellelegi.“

„Oleks ikka tõesti vajalik Brokaw'le näidata kirja,“ ütles kahtlevalt Philip.

„Vajalik, aga mitte hädavajalik. See puudutab siiski rohkem sinu isikut: veel pole aeg teotsemiseks. Jäta asja niitide arutamine minu peale ning minu siinolust ära kah kõnele ei Helenele ega Brokaw'le. Tahan külastada Helenet ise. Tead, ta oli teisel päeval veel kaunim.“

„Greggy, sa petad iseennast, see on võimata, et see on sama naine.“

„Olgu nii, kuid kaunimat pole siin taeva all.“

„Missuguse näo teed sa siis, kui äkki avastame su õige modelli? Olukord muutub päris traagi-koomiliseks. Miljon dollarit annan selle eest, kui leiame teise kuldjuukselise iluduse!“

„Pakun ükskõik missuguse summa, kui teda näitad mulle.“

„Kaup koos!“ vastas Philip lõbusalt sõbra kätt surudes. „Saad minult uudiseid täna pärast lõunat või õhtul.“

Nõupidamine

Tägasi minnes Churchilli kadus Philipi äsjane lõbus tuju. Ta ootas lahendust sõbralt ja sõber jälle temalt. Mis müstiline naine see on? Enne Brokaw'de juurde minekut ta astus sisse laeva kapteni poole ja küsitles seda. Kapten tõestas, et laev peatamatult Halifaxist tulnud nagu alati. See peletas osa kahtlusi.

Kes on aga siis Helene teisik, kus ta asub ja mis sundis tulema mõlemat naist just nüüd, segasel ajal, Churchilli. Siis peab olema selle eba-Helene ja lord Fitzhough'i meeste vahel side. Tal tuli hirm, et ka Jeanne ja Pierre võiksid olla segatud sellesse loosse. Noor tüdruk oli ometi Helene siiatulekul tervitanud teist kui vana tuttavat.

Ta koputas uksele; kus asus Brokaw oma tütreaga. Brokaw tuli talle ise vastu ja andis märku teise ukse poole.

„Helene puhkab. Reis väsitas teda väga, ta pole silmi kinni saanud kahel ööl, see on kogu meie reisi kestel Halifaxist.“

Philipile näis lähemal vaatlusel, et samuti vajab puhkust ka härra Brokaw ise, kuna tema silme alla väsimusest olid tekkinud voldid. Ta palus Philipi istuda kamina juurde, kus pragisedes põlesid oksad, ja hakkas kohe kõnelema ärist.

„Missugune segadus, kas pole nii, Philip,“ ütles ta küll vaikselt, aga hääles oli varjatud viha. „Veel kolm kuud, järvede kasutamine annaks täie saagi ning tooks suuri dividende!

Olin kindel lubama 500 — 100 eest. Aga nüüd...!“

Ta viskas tulde poolelisuitsetatud sigareti ja süütas kohe jälle uue.

Philip süütas oma. Lühikese vaikuse järgi jätkas suurärimees juba muutunud toonil: „On teie mehed valmis võitlema?“

„Jah, kui see möödapääsmatu. Võime usaldada teatud hulka neist, eriti ustavad on Pimedate järve omad. Kas aga peame minema niisuguse äärmuseni? Sel puhul — oleme rui-neeritud!“

„Muidugi, kui pärismaalased ässitatakse meie vastu. Seda aga meie ei saa lubada. See on ainus pääs. Olen püüdnud kõik teha, et sumbutada neid katseid lõunas — olen kaotanud. Siiani tegutsesid nad seljatagant. Nad on avaliku arvamise ässitanud ajakirjanduse kaudu meie vastu. Nüüd kavatsevad nad meid otsekohe hävitada, ja nad ei viivita. Esiteks hävitavad meie materjalid ja laod. Tahavad ässitada meie kallale kohaliku elanikkonna nagu kättemaksuks meie tööliste poolt kordasaadetud, kuid muidugi olemata kuritegude eest. Nad toovad selleks inimesi juurde, et meid põhjalikult üllatada...“

Brokaw kõneles ägedalt žestikuleerides. See polnud enam endine auväärt ja tasakaalus vanahärra, nagu teda tundis ja oli harjunud nägema Philip. See muutus pani teda tõeliselt imestama. Kõik läks vastupidiselt tema varematele oletustele, ta arvas, et Brokaw tahab rahulikku kokkulepet leida nende vaenlastega. Ja nüüd — inimene, kes ikka on püüdnud pageda seaduse selja taha, pakub talle avalikku võitlust. Gregsonile oli tema ise kõnelenud sellest kui ainukesest pääseteest, ja äkki Brokaw arendab sama plaani.

Kui läheb võitlus lahti, on Philip kindel võidule. Aga...

„Mis tuleb siis, kui võidame?“ küsis ta Brokaw'lt.

„Kui saame vangistada kahjulikud isikud, peame avalikkusele selgeks tegema, et väljastumine vaenlaste poolt oli vaid sihitud meie kompanii vastu. Siis on loota valitsuse toetust. Tegin ametliku ettekande politseile, et on olemas säärane vastutööamine meie ettevõttele. Seni aga kui ootame abi väljast, võivad vaenlased teostada juba ammu oma plaanid. Pole aega pikaks kaalumiseks, sest peame rajama kõik oma jõule.“

„Aga kui meie kaotame?“

„Siis kaotame kõik. Valitsus võtab tagasi oma lubadused, kuna oleme halvasti käitunud põhjamaa elanikega. Oleks otsas korruga kõik, meie aktsionärid kaotaksid viimseni meile usaldatud kapitalid.“

Selle mõtte juures ei suutnud Philip jääda rahulikuks. Ta oli kahevahel, kas kõnelda lord Fitzhough'i kirjast või jääda Gregsonile antud

lubaduse juurde. Lõpuks otsustas ta siiski vaikida, kuna kiri palju uut asjale juurde poleks lisanud.

Tunni aja jooksul mehed tegid kindlaks oma võitluse kavad. Järgmisel hommikul Philip pidi minema Pimedate järve juurde ettevalmistusi tegema. Brokaw pidi kahe, kolme päeva pärast järele tulema.

Esimest korda peale nädalaid kestnud murresid ja tegevusetat olekut Philip tundis end jälle teguvõimsana ja kindlana. Alles mõni päev tagasi seletas ta Gregsonile, et astuda võitlusse oleks võrdne enesetapmisele, nüüd aga ta vaid ootas lahingut, et seda võimalikult kiirelt lõpetada.

Tagasi jõudes oma onni nägi Philip, et seinal polnud enam Helene Brokaw' pilti. Samuti puudusid ta sõbra revolver ja padrunitask. Philip võttis mantli seljast, toppis piibu täis ja hakkas pakkima asju, mis ta oma reisule kaasa kavatses võtta.

Lõunaks polnud Gregsoni veel kodus. Philip soendas omale tassi kohvi, oodates sõpra. Kella viieks oli ta kutsutud lõunale Brokaw' juurde ja Helene oli palunud teda tulla tund varem. Kell neli asus ta teele, jättes lauale kirja Gregsonile.

Juba hakkas minema pimedaks. Jõudes kaljudele, Philip peatus. Mõne tunni pärast kohtab ta siin Jeanne'i! Ja seal all ootab teda Helene. Naeratades sammus Philip mööda vanadest kindlustest, läbi vana surnuaia Churchilli.

Astudes majja, kus peatusid Brokaw'd, arvas ta alguses, et kedagi pole kodus. Kõik ruumid näisid olevat tühjad. Lõpuks nägi ta ühe ukse vahel valgust ja avades ukse nägi põlevat kaminat ja kamina ees Helene Brokaw'd istumas. Nähes Philipit tõusis naine ja ulatas noormehele mõlemad käed.

„Philip! Kas on teil heameel mind jälle näha?“

Jällenägemine

„On küll,“ vastas Philip soojalt. „Kuid olete muutunud, Helene. Mäletate, kui jutustasin teile džunglitest lugusid, värisesite hirmust ning ei suutnud kuidagi taibata, miks mulle nii väga meeldib magada lageda taeva all ja hulkuda ringi mööda metsikuid mägesid ja orgusid. Nüüd aga olete ise siin kaugel põhjas.“

„Jaa, olen täiesti muutunud,“ ütles Helene. „Istuge, Philip! Mäletate, kui kõnelesite noortest tütarlastest, kes elavad tühist pealiskaudset elu, ainult oma väiksetele lõbudele ja rõõmudele, et meil olevat võimata üldse aru saada elu tõsidusest ja reaalsusest, veel vähem aru saada looduse ilust ja suurusel! Teie tookordne avameelsus vihastas mind. Siinemaani pole ma seda juttu unustanud ja nüüd, näete, tahan alustada teist elu.“ (Järgneb).

Temakese äriline edu

Robert Winsmore

Miss Simpsonil oli harjumus tulla teenistusse pea igal hommikul uues kleidis, mis oivaliselt tõstis ta ilu, teda ikka ja alati värskest meeldivaks tegi.

Ühel juulihommikul tuli ta kontorisse helesinises kleidis ja valge kaelusega ning pingul vööga.

Noor Narwood ohkas vaimustatult, kui miss Simpson võttis istet tema kirjutuslaua otsas.

„Mida kirjutada?“ küsis miss Simpson lahekõlalisel häälel võttes kaustiku.

„Teie olete jalustrabav!“ ütles Narwood. „Teie olite oivaliselt veetlev laupäeva hommikueinel, kuid täna hommikul... Imelik!“

Miss Simpson tõstis oma safiirsed silmad, mis hetkeks särasid vastu firma nooremale kompanjonile.

„See on täitsa lihtne kleidike,“ ütles ta siludes volti põlvedel. „Meeldib see tõesti teile, mister Narwood?“

„Mulle meeldib kõik, kokkuvõetult!“ vastas Narwood silmitsedes neidu ta lokitud juustest kuni atlassist kingakeste ninadeni.

„Teie soovite, et kirjutaksin kirja?“

„Millal einestate jälle koos minuga? Täna?“

„Teie teate, et ma täna ei või lahkuda, et ma, üldse, pole vaba...“

„Tähendab, jälle laupäeval?“

„Kuid mitte ligemal laupäeval, mister Narwood... Järgmisel laupäeval on mu tädi sünnipäev.“

„Noh, mis siis sellest? Noh, jätame siis hommikueined! Soovite lõunastada minuga?“

„Täna ma ei saa.“

„Siis — homme... Sõidame Leo restorani, kuid ainult kahekesi. Läheb?“

„Aga homme pole mul ka aega.“

„Teie veate mind ninapidi!“ sõnas Teddy Narwood kahtlustavalt. „Teie, näib, ei soovi üldse minuga koos lõunastada...“

„Ma ütlen teile, millal...“ lubas miss Simpson uduselt. „Ma ju rääkisin teile, kuidas vaadatakse mu kodus sellele, kui teen väljasõidu kellegi firma kompanjoniga. Muidugi, see vaade on iganenud, naeruväärne, aga ma tunnen...“

Sinised silmad vilkusid kurvalt ja Teddy võttis hooldaval ilmel oma pihku ta valge käe.

„Vaene tütarlaps!.. Kas tõesti lubate hoida ennast luku taga kogu eluaja? Lubage, et ma teile veidigi näitan tõelist elu... Teie sobiksite nii väga meie noorte seltskonda. Ma tutvustan teid Dick Stove'le, tal on oma jahtlaev ja ta kutsus meid merele lõbusõidule kahekümnenda kuupäeva ümber... Kui ma hoolitsen, et ta kutsuks ka teid, kas tulete?“

Miss Simpsoni silmad löid hetkeks vaimustatult särama, ent siis sõnas ta kurvalt:

„Ma ei saa, mister Narwood!“

„Aga teie võite ju sõita laupäevaks, pühapäevaks?... Võite ütelda, et lähete sõbranna juure maale? Kodus seda ustakse...“

„Aga tahate tänada mind, siis lubage ennast suudelda!“

„Võib olla...“ lausus neiu häbelikult maha vaadates.

„Nii siis, tähendab, otsustatud... Ma kohtan täna Dickiga ja...“

„Aga ma ei saa, mister Narwood... Ma, lihtsalt, ei või!“

„Aga miks mitte? Meie veedame aega ilusalt. Sel ajal on parajasti täiskuu... Laupäeval tantsime kuskil... Jahtlaevale tuleb veel kolm noort neidu.“

„Mitte selles ei seisa asi,“ vastas miss Simpson kurvalt: „tulevad teised neidud, tähendab, peavad olema moodsad kostüümid, õhtu-ualetid, elegantsed pidžaamad ja terve rida muid asju, mida mul ei ole...“

„Aga kahe nädala jooksul jõuate ju seda kõike muretseda.“

„Aega on palju, aga kas teie ei mõista siis, mister Narwood, et mul on vähe raha? Mul pole teda üldse mitte...“

„Selle eest hoolitsen mina!“ hüüdis Teddy lõbusalt, silitades väikest käekest.

„Väga armas teist, mister Narwood, aga see on ju täitsa võimata. Ma ei või seda lubada...“

„Oodake! Ma ei lubagi maksta teie arveid... Kuulake! Teie igatahes olete kuulnud meie uuest ettevõttest — Vinculum-Corporation'ist? Aktsiad on juba enne võetud ära, kui nad üldse laiemale hulga müügile saavad. Selle

tõttu peavad nad päeva-paari jooksul tõusma nominaalsest hinnast kahekümne neljast kolmekümnele või kolmekümne viiele. Jätsin enesele osa aktsiaid väljalasuhinnaga, enesele ja oma sõpradele... Sada aktsiat neist olgu teie... Täna saate nad kahekümne neljaga, aga homme müün ma nad teie kasuks kolmekümne eest või veel kallimalt. Teil jääb ainult võtta vastu vaheltkasu... Annan teile tšeki kohe, kui aktsiate müük on lõpetatud... See sünnib igatahes tuleval nädalal...“

„Väga suuremeelne tegu teie poolt!“

„Tühine asi! Aga tahate tänada mind, siis lubage ennast suudelda!“

„Muidugi mitte!“ — ja miss Simpson tõusis kohe toolilt.

„Noh, ajajooksul?“ naeratas Teddy. „Aga miks mitte siis kohe nüüd?“

„Kui peate ennast viisakusetult üleval,“ sõnas miss Simpson liginedes uksele edvistades, „siis tuleb teil küll oodata kuud!“

Ta kadus ukse taha naeratusega näol ja seda naeratust oli vaja vaid veidi muuta Henry Polocki jaoks, kes ligines tülles koridoris. Mister Polock oli paksuke isand viiekümnendas eluaastas, kes püüdis oma vanust varjata kitsa kraega ja valejuustega.

„Tere hommikut, miss Simpson!“ hüüdis ta naeratades. „Küll näete täna ilus välja... Aga noh, teie olete ju alati ilus!“

„Küll aga räägite meelitusi!“ ütles miss Simpson safiirsete silmade helkides.

„Teate, mispärast?... Mister Van Horn teatas, et tal on teie jaoks töö, kuid tema juures istub keegi. Sellepärast astuge minu kabinetti ja kirjutage paar kirja.“

Ta avas viisakalt ukse ja seadis tooli oma tooli ligidale. Miss Simpson avas märkmiku. Mister Polock pani selle kinni ja silistas tasa neiu kätt.

„Õieti öelda, mul pole tarvis kirjutada mingisuguseid kirju. Tahtsin lihtsalt teiega rääkida. Kuid see kõik peab jääma meie endi teada. Tahtsin rääkida teist...“

„Minust?“ ja miss Simpsoni silmad särasid imestunult.

„Jah, teist. Mäletate, kui kuu aega tagasi ma keeldusin tõstmast teie palka? Rääkisin, et see võib kutsuda esile rahulolematuse teiste teenijate poolt. Kuid ma ju lubasin teha midagi, mis teile meeldib. Teie, muidugi, ei uskunud mu tookordseid sõnu, kuid nüüd täidan oma lubaduse... Ma panin teie jaoks, mu kallike, kõrvale 200 meie Vinculumi aktsiat, 24 dollarit tükk... Mõne päeva jooksul võite teenida nende pealt kõige vähem 1000, aga võib olla, veel enam, koguni 2000. Mõistate?“

„Minu jaoks? See on suurepärane, mister Polock!“

„Teil ei maksa sellepärast murda oma ilusat peakest. Laske, ma korraldan asja. Ma

viin selle läbi oma paberite kaudu nii, et teie nimi ettegi ei tule. Tuleb aeg, annan teie kasu teile puhtas rahas kätte, ja keegi ei aima midagi. Olete rahul minuga, kallim?“

„Teie olete nii lahke, mister Polock!“ kõlas õrn hää. „Kuid mul pole ju raha... Selleks on ikkagi vaja raha...“

„Ei ainustki dollarit! Kui saate mind ligemalt tundma, siis veendute, et ma ei aja asju mitte nii. Kui mulle meeldib noor ilus neiu ja ma talle midagi luban, siis mina ka oma lubaduse pean. Teie võite alati loota minule, ilusakene!“

„Teie olete nii kallis!“ sõnas miss Simpson lastes silmad alla. „Tõepoolest ei mõista, miks olete nii hea minu vastu.“

„Olen vaimustatud teist!“ ütles mister Polock. „Tahaksin teid ligemalt tundma õppida. Mõni päev tagasi lõunastasin ma toredas kohas Hudsonis... Terrass ulatab päris alla jõeni, pehme valgustus, muusika, hea söök ja kõik, mis vaja... Ja kuidas ei võinud ma siis mõelda sellele, et meie kahekesi võiksimme seal aega viita. Vast kuidagi õhtul teeme sinna koos autosõidu? Lõunastame ja ma toon teid päris vara koju tagasi. Tean, et seal meeldib teile.“

„On see aga mõistlik, mister Polock? Vast teie abikaasal on midagi selle vastu?“

„Tühja kah. Mis võib tal olla selle vastu, kui annan teile võimaluse veidi meelt lahutada? Ja siis — ta sõidab reedel mõneks ajaks ära. Nii siis laupäeval...“

„Mitte ainult ligemal laupäeval! Siis on minu õe abielu aastapäev.“

„Noh, siis järgmise nädala alul... Ütleme — esmaspäeval?“

„Ma ütlen teile, millal... Teie poolt on see väga armas, mister Polock!“ sõnas miss Simpson tõustes. „Teie olete nii lahke!...“ — ja Henry Polockil oli tunne, mida ta muul ajal oleks nimetanud närvivabinaks.

Sekretäri toas hapukailmeline miss Dean tõstis miss Simpsoni sisseastumisel pea.

„Mister Van Horn vajab teid,“ teatas ta, „küsis teid juba kaks korda, vihastas ja tahtis teada, mida teie teete. Ütlesin, et mul pole aimugi.“

„Dini!“ ütles kaeblikult miss Simpson. „Teie ju teadsite, et olen mister Polocki juures.“

„Kuid mister Polock andis mulle üle kõik oma töö sel ajal, kui olite mister Narwoodi juures.“

Miss Simpson läks mister Van Horni kabinetti. Mister Van Horn, äri peaosanik, võttis ta vastu morni näoga ja päris, miks miss Simpson pole kohe tema juurde tulnud, kuna ta ju teadis, et on palju tööd.

„Kuid ma teadsin, et miss Dean on vaba,“ sõnas miss Simpson, „tema oleks võinud tulla.“

„Mulle polnud vaja teda...“ rääkis mister Van Horn. „Ma eelistan, et teie teeksite minu töö. Kuigi teenite meie juures alla nelja kuu, siiski olete jõudnud niikaugemale, et ma teie tööd väga hindan. Ja teie meeldite mulle väga. Otustasin, et peate saama autasu, ja selle üle tahtsin teiega rääkida. Esmalt võtke oma hooldamisele Vinculumu aktsiate asi. Teie teate, kuidas ma selle kallal pinevalt töötasin viimased neli nädalat? Nüüd esimesel juhusel ma tahan puhata. Arvan, et olen tõesti ära teeninud puhkuse, eks?“

„Oo, muidugi, mister Horn.“

„Ka teie olete ses asjas töötanud palju. Ka teie vajate puhkust, ja ma tahan teile seda võimaldada. Tahaksin, et kuhugile sõidaksite. Eriti soovitaksin teile Kanadat. Montreal, Quebec, oo, see on väga ilus maa! Pärast Vinculumu asja lõpetamist võiksite sõita kahenädalisele või koguni kuusele puhkusele. Annan teile soovitud parimasse hotellidesse.“

„See oleks kõik väga ilus, mister Van Horn, aga täitsa võimata.“

„Mina hoolitsen selle eest, et see on võimalik. Teie muidugi arvestate kulusid? Firma ei või teha teie heaks enam kui teeb kõigi teiste teenijate heaks, aga see nüüd, noh, see on minu eraasi. Annan teile autasu, aga see jääb meie endi vahele?“

„Ma ei või ju seda vastu võtta!“

„Kannatage. Teil tuleb võtta vastu vaid kasu, mille saate börsil. Annan teile 500 Vinculumu aktsiat... Lähemal päeval saate nendelt kaks kuni kolm tuhat puhastkasu. Sellest jätkub küllaldaselt, et sõita Kanadasse ja osta riideid ning ehteid, milliseid vajate.“

„Kuid, mister Van Horn, ma tõesti ei mõista, miks olete minu vastu nii suuremeelne. Ma pole tõesti seda millegagi ära teeninud!“

„Aga mina tean, et olete ära teeninud. Tunnen Kanadat ja tean, et see maa teile meeldib. Võtke endaga kedagi sinna kaasa. Sõbranna mõni, siis on teil lõbusam. Igatahes on sõbrannaga lõbusam kui kellegagi teie perekonnast. Teie võite ju tasuda ka tema kulud. Peatuge, kus teil enam meeldib, ja teatage mulle sellest. Mul on kavatsus ka sinna sõita. Teha automatk. Ja tulen siis vaatama, kuidas elate.“

„Oo!“ häälitses miss Simpson.

„Jah“, noogutas peaga Van Horn. „Sõidan täitsa üksinda. Autos. Ja, võimalik, lubate enast kuhugile kutsuda?“

„Muidugi,“ vastas miss Simpson langetades silmad. „Teie olete selle hästi välja mõelnud, mister Van Horn.“

„Tahaksin, et puhkaksite hästi, aga seniks on teil siin veel veidi tööd...“ — ja ta ulatas mõningad paberid.

Kesknädalal Teddy Narwood kutsus kohe miss Simpsoni oma kabinetti niipea, kui see oli tagasi tulnud hommikueinelt.

„Müüsimise ära kõik Vinculumu aktsiad,“ ütles ta, „arvestades, et 34 on küllaldaselt suur hind nende eest. Teie sada aktsiat müüsin koos omadega. Saite nende eest ligi 1000 dollarit puhastkasu... Homme hommikul annan selle summa peale teile tšeki... Loodan, et teie ei kannata merehaiguse all?“ lisan ta naeratades juurde.

Henry Polock avaldas oma teadaande samal päeval veidi hiljem:

„Ootasin teid, kallim... On teile väga meeldiv uudis. Homme annan teile üle ligi 2000 dollarit, mis te teenisite oma aktsiatelt... Müüsin nad ära 34 eest... Olete rahul? Pidasin oma sõna ja tegin isegi enam kui lootsite. Kuidas jääb nüüd esmaspäevaga?“

„Ei saa veel öelda,“ vastas miss Simpson lastes alla oma safiirsed silmad. „Teatan teile sellest laupäeval.“

Järgmisel päeval, kui Van Horn miss Simpsoni oma kabinetti kutsus, oli see kahelt mainitud firma nooremalt kompanjonilt saanud juba üldsummas midagi 3000 dollari ümber.

„Siin on teie puhaskasu!“ ütles Van Horn pannes miss Simpsoni ette paksult täidetud valge ümbriku. „Siin on veidi üle 4900 dollari. Arvud on kaaskirjal.“

„Seda on nii palju, mister Van Horn,“ sõnas miss Simpson häbelikult, võttes vastu ümbriku. „Ei mõista, miks olete minu vastu nii lahke!“

„Ei mõista?“ imestas äri peaosanik vaadates neiule puurivalt.

„Väga armas, et olete hoolitsenud minu puhkuse eest...“

„Kui olete Quebecis kahekümmendal,“ rääkis Van Horn ikka veel vaadates neiule läbitungivalt, „võin teid võtta kaasa ja viia kuhugile kaugemale oma autos... Loodan, et peate meeles kuupäeva — k a h e k ü m n e s!“

Reedel miss Simpson ei ilustanud oma kohalolemisega Van Horni ja Polocki kontorit ning kõik kolm kompanjoni kujutasid ette, kuidas ta külastab magazine ja õmblejannasid. Laupäeval aga, kui miss Simpson ka ei ilmunud, olid kõik kompanjonid erutatud. Van Horn astus vihaselt Polocki kabinetti, kus sel hetkel istus ka Teddy Narwood.

„Mis teate sellest?“ küsis ta ulatades masinal kirjutatud kirja.

„Sain samasuguse,“ noogutas peaga Polock, vaadates kirjale. „Samuti Teddy... Sellest me praegu siin räägimegi.“

„Õige lihtsalt,“ sõnas tumedalt Teddy, „meie miss Simpson on meilt lahkunud.“

„Aga mispärast? Ta kirjutab, et tahab laendada oma äritegevust... Lollus! Ta kirjutab, et loobub kohast, kuna on kasutanud ära kõik soodsad võimalused... Mis see tähendab?“

SAATUSLIK SÕIT

C. BROEHL-DELHAES

Süngena seisis jaamaülem Emanuel Baiger udusel jaamaesisel oodates saabuvat kaubarongi. Ta oli oma vormipalitu krae üles tõstnud ning käed sügavasti taskuisse surunud. Sellegipoolest imelikud külmavärinad läbistasid ta keha, värinad, mille põhjuseks mitte ainult külm ilm, vaid painajalik hirm, mis raudsete kүүntega surus ta südant. Kaubarongi 9867 saabumine pidi olema saatuslik Emanuel Baigerile! Vedurijuht Sebastian saadaks täide oma ähvarduse, teataks ülemusele, et jaamaülem Emanuel Baiger on kõrvaldanud kassast viissada marka.

Jaamaülem kahetses nüüd kibedasti, et oli pühendanud sõbra oma saladusse. Ta oli lootnud, et sõber aitab teda. Omades väikese varanduse Sebastian oleks ehk aidanudki sõpra, poleks vahepeal olnud toda rumalat tüi kõrtsis, mis muutis endise sõbra Baigeri vaenla-

Temakese äriline edu

(Eelmise lhk. lõpp.)

Nõuan seletust! Kus ta on? Kutsuge ta telefoni juurde!“

Selgus, et miss Simpsoni telefon enam ei tööta. Telefoni keskjaam andis aadressi ja Van Horn kirjutas selle oma märkmikku.

„Ei luba tal lahkuda niiviisi!“ vihastas firma peaosanik.

„Kuidas niiviisi?“ heitis talle pilgu Narwood. „Sel tütarlapsel oli ju õigus loobuda kohast, mil seda ise tahtis. Kurja pole ta teinud midagi.“

„Ah, mis teie ka teate! Ta lahkus töölt, ilma et ette teatanudki oleks! Ma ei luba ühel lihtsal masinakirjutajannal mängida nii suure firmaga! Pärast tööd leian ma ta üles ja ütlen, mis talle just meelt mööda ei ole...“

Kuid korteris, kaunis sünge maja viiendal korral, mister Van Horn kuulis teenijalt, et miss Simpson on ära sõitnud, andes käsu, et tema teenija Anna koliks üle mõnesse teise, mugavamasse korterisse.

„Kui annan teile viis dollarit, kas ütlete mulle siis, kus ta praegu viibib?“ küsis tusa-selt Van Horn, võttes taskust rahapaberi.

„Ütleksin meeleldi, aga isegi ei tea!“ laotas käsi Anna. „Kui küsisin temalt, kuhu ta läheb, ütles, et seda isegi ei tea, et teab ainult seda, et Quebecis ta kahekümnendal küll ei ole...“

Äga samal ajal miss Simpson aurikul „Moronia“, mis sõitis lõunasse, rääkis oma sõbrannale Yvonne Oldinile:

„Tõsi, Vonny, igas kontoris võib teenida head raha, kui ainult teada, kuidas end üleval pidada.“

seks. Saatanlik kahjurõõm oli välgatanud Sebastiani silmis, kui ta oli ähvardanud Baigeri kuritegu üles anda. Endisest sõbrast oli saanud halastamatuim vaenlane. Võibolla too vaen oli juba ammu pesitsenud Sebastiani hinges, saades toitu kadedusest ametivenna kiire teenistusalaalse edasijõudmise pärast. Võibolla oli põhjuseks ka ilus Netta Brand, kes hüljanud Sebastiani ning oma poolehoiu kinkinud Baigerile. Kindel oli vaid see, et Sebastiani ülimaks sooviks oli hävitada oma endist sõpra.

Emanuel Baiger värises niivõrd, et ta tugev kogu näis väiksena tohutus vormipalitus. Mehaaniliselt jaamaülem tõstis käsivarre ja vaatas käekella. 16.33! Imestades Baiger kortsutas kulme. Ta astus rahutult jaamahoonesse ja helistas celmisses jaama.

„Kuidas?“ Baigeri silmad suurenesid ehmatusest? „Täpselt kell 14.20 väljunud? Tunnelis? Te arvate, ta on peatunud tunnelis?... Suur jumal! — —“ Mehe silmad otsisid uuesti ajanäitajat, mille osut näitas nüüd 16.40. Kaubarongi polnud ikka veel näha. Kell 16.22 kaubarong 9867 oleks pidanud saabuma. Mis oli juhtunud? Hirmus aimdus tõusis jaamaülemas. Sõegaasid? Sel aastaajal, nimelt varakevadadel ja sügisel, tunnel oli kardetav... Kui see aimdus osutuks tõeks, rongi personaal võis olla juba hukkunud — — —

Baiger seisis hetke liikumatult. Imelik rahu ja kergendustunne valdas teda. Sebastian! Sebastian — surnud! Jaamaülem tundis verd vasardavat meelegehtades. Sebastian — ainus kaasteadja, surnud! Maailm oleks jälle lahti Baigerile, elu jälle elamisväärt. Revisjoni tulekuks ta kataks kassa puudujäägi oma kokkuhoitud palgast. Kõik oleks korras, kui ainult Sebastiani suu jääks suletuks.

Ei! Baiger võpatus, ta ärkas nagu raskest unest. Veri tantsis ta silme ees, ta kõrvus kohises. See oleks ju mõrtsukatöö, ettekavatsetud mõrtsukatöö Sebastiani ja teiste kallal! — —

Keegi ametnik astus jaamaülemale juure. Enne kui ta sai midagi küsida, Baiger sõnas kiiresti: „Kaubarong 9867 seisab tunnelis. Kardan — sõegaasid. Dresiina kohale tuua! Ruttu!“

Mees kahvatas ning sõöstis käsku täitma. Tunneli pikkus oli 7,3 klm. Kellaosut näitas 16.45. Kaubarongi personaal võis olla juba lämbunud!

Elektridresiina sõitis ette. Baiger koos kahe ametnikuga alustas sõitu. Noolkiirelt dresiina sõitis läbi halli ja kõleda maastiku. Tumedana ja ähvardavana paistis eemalt tunneli

avaus. Mehed dresiinal vaatasid vaikides üksteise näkku. Milline pilt avaneb selles tunnelis? Surm sirutas vastu neile oma külma käe.

Nad jõudsid umbes tunneli keskele. Baigeri käsi haaras kramplikult dresiinajuhhi käevarrast.

„Mõtte — tu — —“ sosistas ta vaevaliselt, tarretanud silmad kiindunud pimedusse. Nõrkev käsi haaras piduri ning andis dresiinale tagasikäigu.

Baiger ärkas tuulehoost, mis möllas ümber juhita dresiina. Jaamaülem ronis juhi kohale ning juhtis sõiduki kindlal käel jaama.

„Gaasimaskid!“ ta kähistas. „Edasitungimine muidu võimatu.“ Ei väikeses külakeses ega selle ümbruses polnud saada gaasimaski. Alles järgmine linn, mis asus 30 km. kauguses, võis anda gaasimaskisid. Baiger võttis auto ning kihutas minema sellise kiirusega, et üks uudishimulikest pealtvaatajaist tähendas: „Ta tormab, nagu oleks hädaohus tema oma elu!“

Ahvardushüüded! Protokollid! Kuid linn lähenes ikka enam — — ning siis algas pöörane teekond tagasi, kolmkümmend gaasimaski pakitud autosse.

Üks ametnikest julges tähendada, kui Baiger astus päästerongi vedurile: „See ei lähe, olete väsinud — puhake...“

„Inimelud on kaalul!“ vastas jaamaülem lühidalt, tõmmates gaasimaski kahvatule näole.

Veidi kaugemal, tunneli keskkohast, nad leidsid rongi. Surmavaikus valitses igalpool, veduri raudne süda vaid töötas veel. Sellegi poolest veduril pidi olema rike, mis sundis vedurijuhti tunnelis peatuma, selleasemel et täiskiirusega läbi kihutada mürgisest õhust. Vedur oli tühi. Nähtavasti juht ja kütja olid lahkunud vedurilt, et leida viga, ning olid siis uimastatuna söegaasidest kokku varisenud.

Elualalhoiu instinktiga nad olid surunud taskurätiku ninale ja suule. Ehkki kehad lebasid nägudega maa poole, Baiger tundis teises mehes Sebastiani. Ta jättis muu personaali päästmise sanitaride hooleks. Baiger põlvitas Sebastiani juures. Surnud? Ta ei teadnud seda. Ta vaevalt tundis oma südamelööke. Vaiksel ta tõstis elutu keha õlgadele ning kandis ta etevaatlikult päästerongi. Kui viimne mees oli leitud ja toimetatud abirongile, sõideti suurima kiirusega jaama, kus arstid olid juba ootamas. Kohe võeti ette elluäratamiskatsed. Asjatult. Siiski — Baigeri süda ahvardas jääda seisma — Sebastian liigutas end pisut. Baiger varises hääletult kokku.

Meelemärkusele tulles Baiger vaatas arusaamatuses ringi. Arst kummardas ta üle, vaadeldes teda uurivalt. Pead pöörates Baiger nägi kõrvalvoodis leavat vormiriietes Sebastiani, nõrgana kuid elusana. „Ta on ärrganud!“ ütles arst Sebastianile. „Sellele mehele võlgnete tänu oma elu päästmise eest. Ilma temata oleksite

kõik praegu laibad. Jah! Laibad! Härrased on vist sõbrad?“

Ehkki kehad lebasid nägudega maa poole, Baiger tundis teises mehes Sebastiani.

Sebastian sirutas käe Baigerile. „Teil on õigus. Oleme sõbrad.“

Rahul olles arst eemaldus. Tänu taevale, lugu oli lõppenud veel hästi. Ei ühtki surmasaanut. Mürgine gaas ei suutnud veel küllaldaselt mõju avaldada, kuid vähe aega hiljem 9867 personaal oleks hukkunud. Tubli mees ning kohusetruu ametnik too jaamaülem!

„Ma tänan sind!“ ütles vahepeal Sebastian liigutusest karedal häälel.

„See oli mu kohus!“ vastas Baiger, vaadates tarretunud pilgul kõrvale. „Oled päästnud mu elu!“ kinnitas Sebastian kangekaelselt. „Ning mina päästan sinu oma. Ära arva, et muutun heatahtlikuks ja tänulikuks vaid seepärast, et olen viibinud nii lähedal surmale. Kahetsesin juba ammu, et pidasin end ülal sinu vastu nagu kaabakas. Teadsin ju küllalt hästi, et omastasid raha hädasunnil, ilma et sul meele oleks tulnud vargust toime panna. Lühidalt — kahetsesin oma keeldumist ja eile juba kirjutasin sulle valmis tšeki 500 margale. Kavatsesin selle sulle täna läbisõidul üle anda. Nii siis, palun ära võta seda kui tänu, oleksin seda ka muidugi teinud.“

Väike valge leheke libises ühe käest teise. Kaks tugevat mehekätt surusid üksteist lahutamatus sõpruses.

Mida lugesid suured mehed.

Et lemmikraamat väga iseloomustab ta omaniku hingelaadi ja kalduvusi, siis on kultuurloolased eriti püüdnud ülevaadet saada kuulsate meeste lektüürist. Seejuures on selgunud, et vaimukangelaste lugemismaterjal on väga mitmekesine. See on ka mõistetav: ainult mitmekülgsest arenenud inimene suudab luua midagi, mis laiema tähendusega ja sügavama mõjuga inimeks.

Selliste meeste lektüüri mitmekesisest valikust torkab siiski silma üks kui teine teos, mis eriti kõitnud ta omanikku või esile kutsunud tugevamaid sisemisi elamusi

Aleksander Suurest on teada, et ta ikka ja alati luges või kuulas Homeroose lugusid. „Ilias“ laad täiesti sobis selle väejuhi hingelaadiga. Kuid Aristotelese õpilasena ta kindlasti evis ka huvi filosoofiliste teoste vastu, eriti nende meeste, kes palju ilmas olid käinud ja näinud, nagu Püthagoras ja ta õpilased.

Caesaril olevat ta sagedastel ja pikkadel reisidel huvitavamaks ajavaiteks olnud keeleteaduslikke probleeme juurelda ja keele elemente analüüsida. Selle tugeva keelilise huviga ongi vist seletatav Caesari teoste väljenduslik selgus ja laitmatu stiil. Kuid on teada, et Caesar oli õppinud Rhodoses ära kreeka keele, mispärast võib arvata, et ta meelsasti luges kuulsate kreeka kõnemeeste teoseid, päris kindlasti aga Polybios't, kes kuulsa riigiteadlasena oli üldiselt tuntud ja hinnatud.

Napoleon, kõigele oma sõdurlikule valjusele ja materjalistlikule hingelaadile vaatamata, armastas lugeda selle aja tundeküllasemat raamatut — kaasaegse Goethe teost „Noore Wertheri kannatused“. Ta olevat selle sentimentaalse loo isegi seitse korda läbi lugenud — muidugi prantsuskeelses tõlkes. Noormehega armastas ta väga lugeda Rousseau teoseid. Hiljem, Egiptuses, luges ta kooranit. Ka Julius Caesarit armastas ta lugeda, ja vististi on ka selle roomlase stiil tugevasti mõjutanud Napoleoni väljenduslikku laadi.

Oma viimastel eluaastatel, nii siis juba Püha Helena saarel, armastas Napoleon lugeda piiblit, kuigi ta ei olnud usklik. Talle meeldis selle patriarhaalse teose tõsine laad.

Martin Luther tundis rõõmu rahvajuttudest, naljajuttudest ja üldse rahvalikust väljenduslaadist. Kuid hingelist kosutust ja moraalselt tugeleidis ta Augustinuse kirjadest; Augustinus oli Aafrika kirikuisa ja elas neljandal sajandil; ta kirjad, mis tuntud „Pihtimuste“ nime all, käsitavad kirikuisa noorepõlve patust elu, ümberpöörmist ja usulisi veendeid.

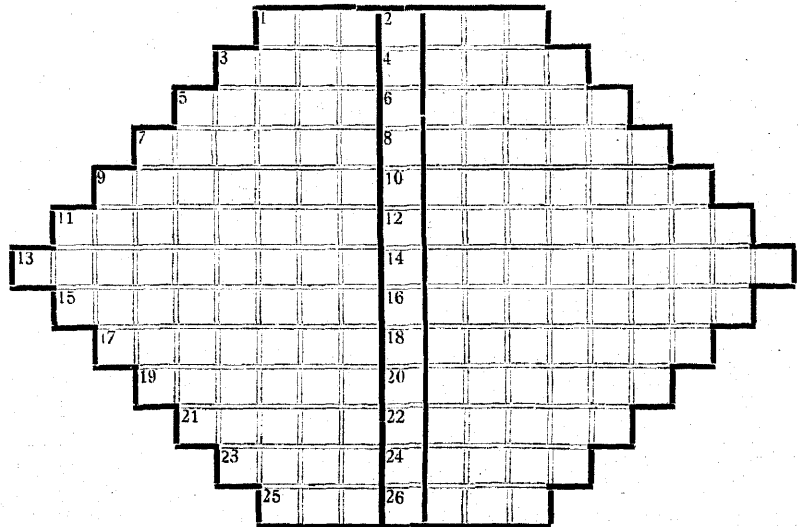
Saksa Bismarck armastas lugeda klassikuid Goethe, Schillerit ja Lessingit. Kuid hiljem oli ta kõva piiblitugeja.

Mis puutub kaasaegsetesse kroonitud peadesse, siis on inglise kuninga perekonna kohta teada, et ta lemmikkirjanikuks on Charles Dickens. Ka detektiivromaanide loetakse kuninglikus perekonnas rohkesti.

Sportlastest on suure raamatusõbrana tuntud endine poksi maailma-meister, ameeriklane Genee Tunney; ta lemmikautoriks on Shakespeare. Ta teadmisi selle kirjaniku kohta peetakse sedavõrd põhjalikeks, et teda isegi ülikoolidesse on kutsutud tema üle loenguid pidama.

Auhinnaline täitemõistatus.

Auhinnaks täitesulepea ja 2 romaani.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAAA
 AAAAA, B, DDDDD, EEEEEEEEEEEEE
 EE, G, H, IIIIIIIII, JJJJ, KKKKK, LLL
 LLLLLL, MMMMMMMM, NNNNNNNN
 NNNNNNNN, OOOOOO, PPP, RRRRRR
 RR, SSSSSSSSSSSSS, TTTTTTTTT, UU
 UUUUUUUU, V, Ä, Ö, Ü.

Antud tähed asetada ruutudesse nii, et põikridades esimese viimane täht ja järgmise sõna esimene täht oleksid ühised, ja et nimetatud ühised lõpp- ja alg tähed asuksid keskmistes ruutudes, mis piiratud ülalt alla tugevamate joontega.

Sõnade tähendus: 1. Kardetav laevadele, 2. On linnul, 3. Sõna, mida tarvitatakse sagedasti jumalateenistusel, 4. Venepärane naisnimi, 5. Annab inimesele väärtuse, 6. On looduses hädavajaline, 7. Linn Venemaal, 8. Muusikal. teos, 9. Inimese halbu omadusi, 10. Ebakohane, 11. Rahvus, 12. Tuntud valmisriieteäri Tallinnas, 13. tuuakse välja head ja vead (milles?), 14. Tuntud Saksa riigimees, 15. Saarte kogu, 16. Jaam laiarööpalisel raudteel, 17. Ettekuulutus, 18. Mäed, millede kohta ajakirjanduses palju sõna võetud, 19. Kuulub väikelaste riietuse juure, 20. Sobivam, 21. Varjatult, 22. On paljudel riikidel, 23. Inimesele väga tarvik, 24. Vald Virumaal, 25. Lehtpuu, 26. Tähtis isik muinasajal.

Õigel lahendusel annavad: vasakpoole sõnade esimesed tähed ülalt alla arkamisaege kirjaniku ees- ja perekonnanime ja parempoole sõnade lõpptähed — Mihkel Veske laulu alguse.

Lahendused saata „Romaan'i“ toimet. hiljemalt 18. märts. s.a.

KOLIMINE

H. Krause

Mardikate perekonnas oli kõik segi paisatud. Mardikad nimelt kolisid. Mitte küll kaugele, umbes viis põiktänavat eemale vanast kohast, kuid sellest piisas, et Roosipuude gramofoni kuuldepiirkonnast välja jõuda.

Jah, Roosipuud! Nende tõttu see kolimine ette võetigi!

Roosipuud elasid Mardikate all asuvas korteris. Olgu veel öeldud, et korterite vaheseinad olid nii õhukesed, et kui kellelgi korises kõht, siis oli see kuulda terves majas. — Roosipuudel oli üksainus grammofooniplaat. Iseenesest süütu juhtum. Kuid seda plaati nad laskisid mängida iga päev. Kella 8—9 „Hammusta Mihkel katki see pähhel“ ja kella 9—10 „Jaanitule polka“.

Isand Mardik töötas meistri-na autotehases. Tal polnud midagi muusika vastu, ka mitte pähhlite ja jaanitule vastu. Alul ta oli kuulnud seda muusikat naerusuil ning rõõmsalt jalaga takti löönud. Kuid poole aasta pärast ta ei naeratanud enam. Ta närvid olid läbi. Lugemataid kordi ta oli käinud Roosipuude juures rahuläbirääkimisi pidamas, kuid paraku kõik oli asjata! Isand Roosipuu tavatsetes öelda pilkavalt naeratades: „See on minu korter ja mina võin teha, mis mulle meeldib! Teie plikad hommikuti võimevad ja trambivad nagu kari elevante, nii et krohv kukub laest kohvitassi! Pealegi, kui teie siin ei meeldi — kolige mujale!“

Seepeale isand Mardik käskis tütreil hommikust jõu ja ilu saavutamist sooritada naelutatud saabastes.

Kahjuks Roosipuu närvid osutusid tugevamaiks. Mihkel hammustas igal õhtul järjekindlalt pähhleid ning jaanituli ei tahtnudki kustuda.

Siis isand Mardik sõnas otustavalt: „Targem annab järele! Tuleval kuul kolime. Uute majade rajoonis on saada küllalt vabu kortereid! Tislerilt laenan käru, sellega vean ise kraami kohale — voorimeheraha jääb tasku.“

Nii oligi. Hommikul täpselt kell 8 esimene kärutäis kraami seisis majaukse ees. Mafalda ja Trusilla, Mardikate poiskeid tütreid, seisis oodates käru kõrval, silmis säramas suur töөрөөм. Ülal koorma otsas istus väike Armilde ning hoidis süles linnupuuri.

Viie minuti pärast isand Mardik ilmus õue. Ta tõi kaasa suure ämma pildi kuldraamis, teekatla ja purgi aiamaasikamoosi. Ta nägu oli sünge nagu kuuekordse röövmõrvari tulevik, ning ta pahema püksisääre küljes kleepus kärbsepaber. Asetanud asjad koomale, asus ta vaikides vedama käru. Järgmise tänavanurgani läks kõik hästi. Seal isand Mardik peatus, pühkis laubalt higi ning urises tütardele: „Noh, vedage teie kah natuke, ega ma perekonna eesel ole!“ Mafalda ja Trusilla olid sõnakuulelikud näitsikud. Rakendades tööle kogu oma noorusjõu ja temperamendi, nad vedasid käru peaaegu lubamatu kiirusega. Isa süda aimas halba. Enne kui ta sai lausuda oma autoriteetliku sõna — kuldraamis ämm langes kolisesed asfaldile. Samal hetkel möödus veoauto. Oli kuulda vaid, kuis ämm kiristas hambaid, siis uhke pilt oli muutunud mingiks vormituks tombuks. Isand Mardika ilme selgisis pisut. Süüdlastena vaikivale lastele ta lausus vaid heatahtlikult: „Tõprad!“ Siis ta otustavalt eemaldas Armilda rusika moosipurgist ning ohatas asus jälle käru taha.

Kui see kolmanda põiktänavajuure jõudis, kostis ühest kastist puruneva klaasi kõlin. Samas levis maikellukeste lõhna. Kanaarialind hakkas rõõmsalt sädistama, arvates kevade saabunud olevat. Trusilla ja Mafalda tahtsid asja lähemalt uurida, kuid Mardik lõi väsinult käega: „Olgu peale, varsti jõuame —“

See lause isand Mardikal jäi lõpetamata. Äkilise nõksatusega käru vajus viltu, kuna üks ratas asfaldil lõbusaid türusid tegi. Robinal maabusid lauadtoolid ning Armilde ühes kanaarialinnuga ja moosipurgiga.

Siis hakkas sadama vihma.

Laotagem andestav inimarmastuse loor kõige selle üle, mida väljendas isand Mardik õnnetuse puhul!

Poole tunni pärast käru oli remonteeritud. Kolmteist korda ta sõitis uue ja vana korteri vahet. Kui viimane kärutäis asju oli kantud uude korterisse, isand Mardik sirutas oma valutavaid kehaliikmeid. Noorusliku, eluröömsa häälega ta pidas lastele väikese kõne: „Oli vilets ja raske mis oli, aga nüüd on kõik möödas ja rahu majas. Ei Roosipuid ega nende neetud...“ Sel hetkel kõrvalt toast kõlas selgelt ja pidulikult: „Hammusta Mihkel katki —“

Isand Mardik kahvatas. Värisevate sõrmedega ta näpistas oma kõrvaldesta — ei, see polnud unenägu!

„Ants oli alles pool aastat truud naisemees,“ laulis hää grammofoonis edasi. Proua Mardik astus kiirelt tuppa.

„Kas teate, Roosipuud kolisid kah siia, all seisab nende kraamivanker,“ teatas ta hingetult.

Isand Mardik ei vastanud. Tegi vaid lootusetu käeviipe seinas suunas, nagu tahaks öelda: „Ma tean — seal lebab laip! —“ Siis ta istus raskelt uuele kuldservalisele lõunaserviisile.

Väljaandja Jakob Loosalu.

„Romaan“ ilmub 2 korda kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Rataskaevu 9. Postkast 193. Kõnetr. 460-48.

„Romaan“ maksab tellides: 3 kuu peale kr. 1.50, 1/2 aastas 3 kr., aastas 6 kr. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasut.

J. & A. Paalmann'i trükk. Tallinnas, V. Karja 12. 1934. a.

Vastutav toimetaja Johannes Lauk.

Milliseid ehteid kannab moodne naine?

Kulla asemele teras ühenduses kalliskiviidega.

Ehtimishimu kuulub naise ürgvaistude hulka. Isegi kultuursetl madalal tasemel olevad metslased otsivad oma ehtimishimule meile grotesksetena näivaid avaldusi. See ürgvaist väljendub ka juba väikeste laste juures. Naise emantsipeerumise ajajärgul olid kõik naiselikkuse atribuudid põlastusväärised, mehestumise tunnuseksena välditi ka ehteid. Elu tagasipöördumine oma loomulikele radadele on uuesti päevakorradele tõstnud ehte kasutamise naiseliku võlu toonitajana.

See ehte renessans tahab oma mitmekülsusega ja rohkusega anda hüvitust vahepeal valitsenud tühjusele. Ehteid kantakse nüüd igal kellaajal. Nii lihtne päevakleit kui ka hiilgav õhtutualett on sobivad ehte taustaks. Loomulikult tingib kleidi iseloom ehte laadi. Päevakleidi juurde kantakse lihtsamaid, enamasti mitteväärtuslikke metallehteid ja imiteeritud tagasihoidlikumaid kalliskive. Lisaks lihtsale joonele omab selline päevane ehe veel ühe suure hüve: ta on hinnalt suhteliselt odavam.

Nüüdseaja ehetes avaldub siiski teatav uus-asjalikkus: karmi geomeetrilist vormi ehivad mõned lihtsad kivid. Endise aja hiilguse sära ei kannata n. ö. päevavalgust, neis peegeldub vaid õhtuste, pidulikkude tulede hehk.

Kui vaadelda meie juveliiride aknain, ei saa öelda, et meie kullaseppa-teosed naiste ehte alal oleksid kuidagi nõrgemad vastavaist välismaa tooteist. Uudsusena näeme kõikjal m. s. orientalse päritoluga õhukesti käevõru-rõngaid, milliseid seni välismaalt impoteeriti ja milliseid seal kantakse nõndaöelda tosinain ühel randmel.

Samuti näeme tagasihoidlikes värves ja kainelt kujundatud kaelaehteid metallist, puust, klaasist, pärleist, galaliidist ja isegi põimitud siid- ning metallnõõridest, mis tihti asendavad kõrgeltsuletava päevakleidi kraed.

Kuigi ehted päevakleidile annavad mitmekesisuse varjundi, pääsevad nad siiski täiel määral mõjule alles õhtul tulemeres säravais pidusaales.

Moodseid ehteid.

Pariisi moeloojad on viimasel ajal loobunud garnituurist õhtukleidile ja siirdunud selle asendamisele ehetega. Chanel'i algatusel tekkisid sädlevad briljantide imitatsioonid klip-sides tema lansseeris ka esimesena diadeemid imiteeritud kalliskividest, tähekujulised peaehted. Tundub siiski, et suurimat mõju õhtutualettide elevustamisele evib kaelaehe. Kui palju elu ja soojust võib anda õhtutualetti värvile vastavalt valitud kaelaehe! See lisab silmadele sädlevust, toonitab alla juuste läikivat siidivärvi, eraldub kontrastina valgel sametnahal või sulab kooskõlas sellega — vastavalt oma kandja individuaalsele omadusile. Ka õhtutualetti juure kantakse käevõrusid ning tavaliselt mitte alla kahe. Arvestades tulede refleksi, valitakse õhtul kantavaiks käevõrudeks tavaliselt säravad imitatsioonikivid. Sõrmuste osa tualetti täiendamisel ei ole sugugi vähem mainituist. Sageli kooskõlastatakse kõik need kolm, tähendab kaelaehe, käevõru ja sõrmus. Kuid ka sõrmuste kuju on omandanud teatava geomeetrilisuse ja kainuse. Ainus ehe, mis omab enam vabamat modelleerimist, on kõrvarõngad. Lei-

dub ju lõppeks vähe neid nägusid, mis võivad endale lubada kõrvarõngaste kandmise üldiselt, veel vähem aga seda uusasjalikkuse piirides.

Nüüdne praktiline ajajärk ei tunne üldse moodseid ja ebamoodseid ehteid. Kantakse kõike, mis vaid kooskõlas tualetiga. Vanavanaemade hoolsalt sametikarpides hoitud pisut kummaliste joonistustega kõrvarõngad, kaelaehted, brošid, käevõrud kuuluvad praegu omapärase mate ehte hulka, millede kandmine sama „moodne“ kui sirgejooneliste käesoleva ajastu toodete kandmine.

Uueaja puhanguist väärib eriti mainimist roostevaba terase kasutamine. Kuld on pidanud loobuma oma esikohast metallide hulgas: terast tarvatakse isegi ühenduses kalliskiviidega. Teras „kandmine“ on praegu sama peen kui kullagi. See on üks suuremaid mullistusi ehetekandmise alal. Teistest uudsustest võiks mainida ainult korallist, kristallist või kvartsist käevõrusid ja sõrmuseid. Need näivad ühteagu primitiivseina ja rafineerituina ning võimaldavad luua efektseid kombinatsioone.

Kah seiklejad!

Kuskil lokaalis seltskond härrasid kuulab huvitatult äsjasaabunud Aafrika lõviküti jutustusi oma seiklustest.

„Kõige hullem lugu juhtus mul Sambesi juures. Oli õhtu. Olin uinunud laagrile juures. Äkki tunnen, kuis midagi rasket laskub mu peale. Avan silmad — mu ees seisab lövi. Haaran tuhasta põleva halu ja virutan sellega lõvile selga. Mõne sekundit jooksul olin temast lahti.“

„Muud midagi?“ küsib pettunult väike mees mustade vurrudega. „Jutustan teile juhtumise oma elust. Sattusin umbes samasse olukorda nagu teiegi. Minu ligial, mitte kauge-mal kui teie praegu, lebas kaks lövi, üks tiiger, kolm pantrit ja pool tosinat hääne. Mul polnud muud käes kui haamer. Lõin sellega paar korda ning olingi neist lahti.“

„Imelik! Kas te olete troopikakütt?“ küsitakse imestanult.

„Ei. Olen kohtupristav ning „oksisin“ ära ühe loomaia.“

Lugege „Romaani“ tähelepanuga!

5 osalise „Romaani“ iselikeid kirjutisi.

Esitame siin „Romaani“ lugejatele uue ja omapärase ülesande. Seekord ei pööra meie ülesandega mitte ainult mõistatuste lahendajate „spetsialistide“ poole, vaid „Romaani“ kõikide lugejate poole. Teil ei tarvitse teha mitte midagi rohkem kui ainult lugeda läbi põhjalikult ja hoollega kõik kirjutised, romaanid ja jutud käesolevas „Romaanis.“ Pilt, mida siin näete, kuulub ühe käesolevas numbris leiduva kirjutise, jutu või romaani juure. Aga millise juure nimelt? Kui Teie seda ei tea, siis ei ole Teie veel lugenud „Romaani“ nr. 5 küllalt hoollega ja põhjalikult läbi.

Lugege veel kord, Teie leiate vastava koha peagi. Ja kui see Teil õnnestub, palume teatada meile kas postkaardiga või kirjuga selle kirjutise või jutu pealkiri, mille juure pilt kuulub. Teate palume saata „Romaani“ toimetusele, Tallinn, Rataskaevu tän. 9, hiljemalt 18. märtsiks s. a.

Õigete vastuste saatjate vahel jagatakse välja 5 huvitavat ja väärtuslikku autasu. Nii siis, — lugege „Romaani“ kaanest kaaneni ja tähelepanuga läbi!

PEA-MURDMIST

AUHINNALISI ÜLESANDEID

Arvutusülesanne.

***** : *** = **5*

312*

*920

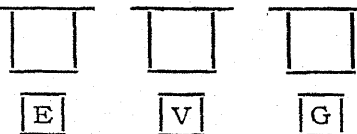
**80

1*2*

2*5*

(Sel ülesandel on ainult üks lahendus.)

Ehitamisel olevad majad.

Kolm ehitamisel olevat maja on tarvis varustada elektriga, veega ja gaasiga. Elektriijaam, veevõrk ja gaasijaam asuvad neile majadele üsna lähedal. Mitmesuguste õnnetuste vältimiseks on seatud üles tingimus, et ükski juhe ega torustik ei tohi teisest risti üle joosta. Kuidas oleks võimalik panna elektrijuhtmeid, vee- ja gaasitorustikku, võttes arvesse ülaltähendatud tingimust?

Mõlemate ülesannete lahendused saata „Roomaan“ toimetusele hiljemalt 18. märtsiks s. a.

Õigete lahenduste saatjate vahel jagatakse välja 4 raamatut.

Väljaarvatud linnapea.

Inglismaa seadustes leidis vanasti punkte, mis tunduvad meile praegu naeruväärseina. Nii näiteks väikese Applegate'i linnas Warwicki krahvkonnas oli maksev seadus, millega linnapea üleolek oli kindlustatud. „Linnapea on igas suhtes kõrgem teistest linnakodanikest“. Selle seaduse järgi ei tohtinud keegi öelda näiteks: „Mul on kõige ilusam maja selles linnas“, ilma et kohe lisada: „Väljaarvatud muidugi linnapeal.“

Uhel päeval keegi võõras külastas Applegate'i linnakesest ning tellis omale sealses söögimajas hea eine. Lõpetanud söögi ta sõnas vaimustatult: „Olen täna einetanud paremini kui keegi teine siin linnas!“ Söögimaja peremees lüüsis ruttu: „Välja arvatud muidugi linnapea.“

„Mitte keegi pole väljaarvatud,“ lausus võõras heatujulikult. Selle väljenduse eest võõras võeti kohtulikule vastutusele ning mõisteti linnapea teotamise eest rahatrahvi maksma.

Maksnud nõutud summa, võõras heitis kohtunikule iroonilise pilgu ja ütles: „Olen praegu küll suurim idioot siin linnas... väljaarvatud muidugi linnapea!“

Selle väljenduse eest ei võinud teda keegi karistada, kuna see oli seaduslik.

Ajakirjanik leiab tänavarentslist heeringa, mille nähtavasti mõni võrts-poodnik välja praakinud.

Uudiste puudumisel ajakirjanik kirjutab sellest kõmulise artikli pealkirjaga: „Tuntud kaugejuuja surnuna leitud.“

Järgmine „Romaan“ väga huvitava sisuga ilmub 20. märtsil s. a.